

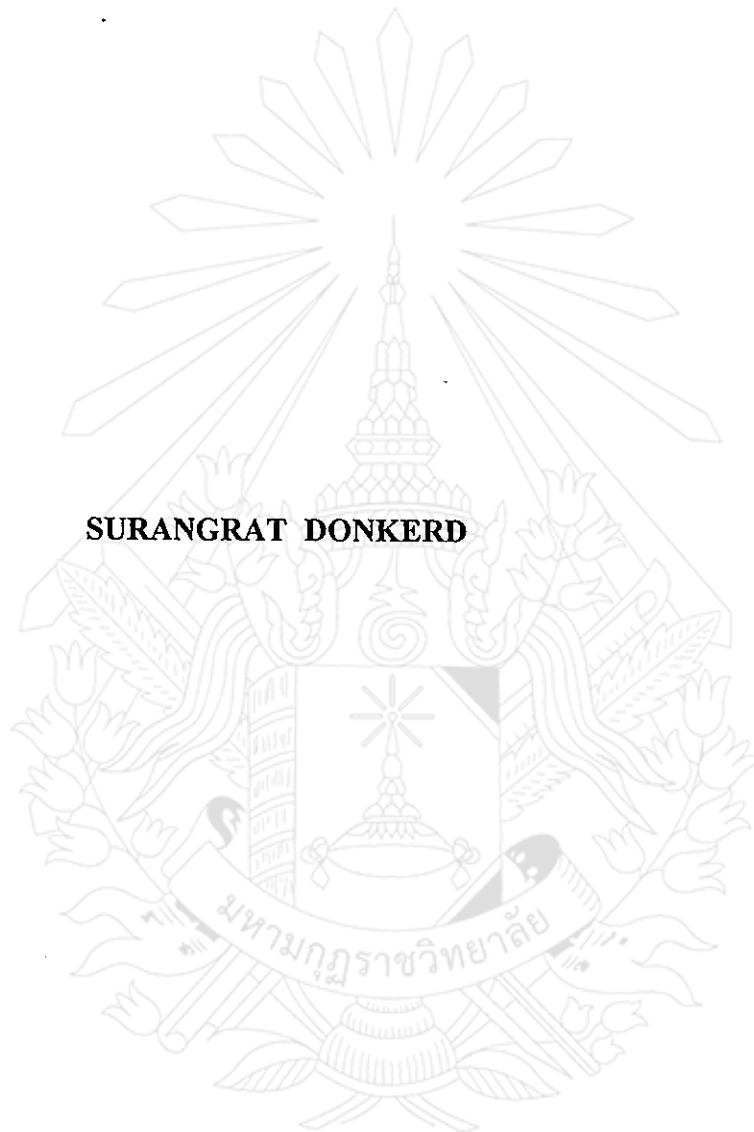
ปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วม
ในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๐

B 9291

**FACTORS EFFECTING OFFICIALS OF YASOTHON PROVINCIAL
ADMINISTRATION ORGANIZATION TO PARTICIPATE
IN PREVENTING POLL FRAUDS**

SURANGRAT DONKERD

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2550 (2007)**

หัวข้อสารนิพนธ์ : ปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยโศครมีส่วนร่วม
ในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง
ชื่อนักศึกษา : สุรางค์รัตน์ ดอนเกิด
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.ไพรัช พันชมภู
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ผศ.ดร.บุญเลิศ ราชิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... พระครูปลัดสัมพิพัฒน์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... พระครูปลัดสัมพิพัฒน์ ประธานกรรมการ
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

..... ดร.ไพรัช พันชมภู อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.ไพรัช พันชมภู)

..... ผศ.ดร.บุญเลิศ ราชิต อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผศ.ดร.บุญเลิศ ราชิต)

..... พระสุทธินิสาโรจน์ กรรมการ
(พระสุทธินิสาโรจน์)

..... ผศ.พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก กรรมการ
(ผศ.พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : **Factors Effecting Officials of Yasothon Provincial Administration
Organization to Participate in Preventing Poll Frauds**

Student's Name : **Mis. Surangrat Donkerd**

Department : **Government**

Advisor : **Dr. Phairat Phuenchomphoo**

Co - Advisor : **Asst. Prof. Dr. Boonlert Rashoti**

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Master's Degree.

P. Sampipattanaviriyajarn
..... Dean of Graduate School
(Phragrupaladsampipattanaviriyajarn)

Thematic Committee

P. Sampipattanaviriyajarn
..... Chairman
(Phragrupaladsampipattanaviriyajarn)

P. Phuenchomphoo
..... Advisor
(Dr. Phairat Phuenchomphoo)

B. Rashoti
..... Co - Advisor
(Asst. Prof. Dr. Boonlert Rashoti)

P. Suttthisarasophon
..... Member
(Phrasutthisarasophon)

S. Chaimusik
..... Member
(Asst. Emeritus Prof. Dr. Sukit Chaimusik)

หัวข้อสารนิพนธ์	:	ปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง
ชื่อนักศึกษา	:	สุรางค์รัตน์ ดอนเกิด
สาขาวิชา	:	รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	ดร.ไพรัช พันธ์ขมภู
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	:	ผศ.ดร.บุญเลิศ ราโชติ
ปีการศึกษา	:	๒๕๕๕

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการมีส่วนร่วม การรณรงค์ป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร ในบทบาทหน้าที่ของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม และเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร ในการมีส่วนร่วมการเลือกตั้ง ชักชวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไปลงคะแนนเลือกตั้ง การสังเกตการณ์เลือกตั้งที่หน่วยเลือกตั้งในวันเลือกตั้งในฐานะประชาชน การประชาสัมพันธ์ เชิญชวนผู้มีสิทธิไม่ให้ขายสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง และการช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการไปลงคะแนนให้กับผู้สมัคร

ปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งพบว่าปัจจัยเกี่ยวกับระบบการเมือง วัฒนธรรมทางการเมือง โครงสร้างทางสังคมเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อม การซื้อสิทธิขายเสียงและระเบียบกฎหมาย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการรณรงค์ป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งโดยสามารถนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นประโยชน์ในการเตรียมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติต่อไป

Thematic Title : **Factors Effecting Officials of Yasothon Provincial Administration Organization to Participate in Preventing Poll Frauds**

Student's Name : **Miss Surangrat Donkerd**

Department : **Government**

Advisor : **Dr. Phairat Phuenchomphoo**

Co-Advisor : **Asst. Prof. Dr. Boonlert Rashoti**

Academic Year : **B.E. 2549 (2006)**

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the participation, factors, roles; those make the officials to take part in preventing poll fraud of the election of province administration organization to be faired and to promote the democratically system.

The research was to study about the behavior of the officials of Yasothon provincial administration organization to take part in the election, to persuade the people to vote, to observe at the polling station on the Election Day, to advertise the voters not to sell votes, and to give the convenience for the voters.

The findings factors having officials of Yasothon provincial administration organization to participate in preventing poll fraud were political system, political culture, structures of social, economic, environment, selling votes, and law.

The result of the research showed the factors having officials of Yasothon provincial administration organization to participate in preventing poll fraud and benefit for preparing of the local election level and national election level in the future.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ความกรุณาอย่างสูงจาก ดร. ไพรัช พื้นชมภู อาจารย์ที่
ปรึกษาสารนิพนธ์ และ ผศ.ดร.บุญเลิศ ราโชติ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้ความรู้ให้คำแนะนำ
เสนอแนะ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ตลอดมาตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ จึงขอขอบพระคุณ
ทุกท่านไว้ให้ปรากฏ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความ
เที่ยงตรงของแบบสอบถาม จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อเลย คุณแม่จันทร์ พิกุลศรี และคุณสันติพงษ์ ดอนเกิด ที่ให้กำลังใจและ
สนับสนุนมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมี จากการค้นคว้าสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา
ตลอดจนบูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ท้ายที่สุดนี้ หากมีสิ่งใดขาดตกบกพร่อง หรือผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขออภัยเป็นอย่างสูง
ในข้อบกพร่องและความผิดพลาดนั้น และผู้เขียนขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู
อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สุรางค์รัตน์ ดอนเกิด

มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย

ก

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

ข

กิตติกรรมประกาศ

ค

สารบัญ

ง

สารบัญตาราง

ฉ

บทที่ ๑ บทนำ

๑

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

๒

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๓

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๓

บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๔

๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัย

๔

๒.๒ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

๕

๒.๓ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย

๑๕

๒.๔ ความหมาย และความสำคัญของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

๒๔

๒.๕ แนวความคิดการบริหารงานเลือกตั้งของไทย

๒๖

๒.๖ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง

๓๕

๒.๗ โครงสร้างองค์การบริหารส่วนจังหวัด

๔๕

๒.๘ สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

๔๖

๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๕๑

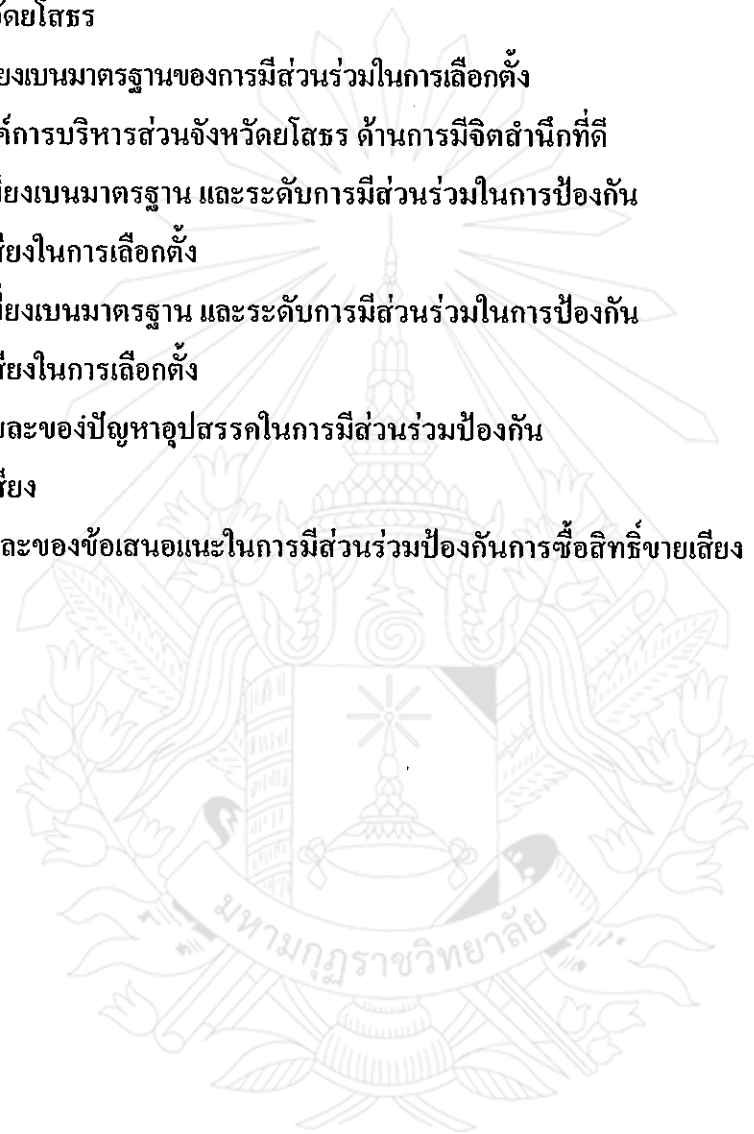
๒.๑๐ กรอบแนวคิดที่ใช้การวิจัย

๕๕

	จ
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๕๖
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๖
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๖
๓.๓ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๕๗
๓.๔ วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๗
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	๕๗
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๐
๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๐
๔.๒ ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๐
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๑
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๖๘
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๖๘
๕.๒ อภิปรายผล	๖๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๗๑
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๗๑
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	๗๑
บรรณานุกรม	๗๒
ภาคผนวก	๗๕
ภาคผนวก ก	๗๖
ภาคผนวก ข	๗๘
ภาคผนวก ค	๘๒
ภาคผนวก ง	๘๔
ประวัติผู้วิจัย	๙๑

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ จำนวนร้อยละของลักษณะทางประชากรของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร	
บริหารส่วนจังหวัดยโสธร	๖๑
ตารางที่ ๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร ด้านการมีจิตสำนึกที่ดี	๖๓
ตารางที่ ๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง	๖๔
ตารางที่ ๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง	๖๕
ตารางที่ ๕ ความถี่และร้อยละของปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง	๖๖
ตารางที่ ๖ ความถี่และร้อยละของข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง	๖๗

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้มีการปกครองแบบประชาธิปไตยมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๗๐ ปีแล้ว แต่สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ประชาธิปไตยของไทยยังต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคมิใช่น้อย บรรยากาศทางการเมืองอาจกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องการต่อสู้ช่วงชิงอำนาจทางการเมืองในระหว่างกลุ่มผู้นำฝ่ายต่างๆ สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งที่เป็นเช่นนี้ เพราะประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การเลือกตั้ง (Elections) เป็นกิจกรรมที่สำคัญในกระบวนการทางการเมือง (Political Process) ของไทยในปัจจุบัน ผู้บริหารประเทศจะต้องเป็นตัวแทนที่มาจากปวงชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการคัดเลือกโดยประชาชน จุดร่วมสำคัญของการเลือกตั้ง ได้แก่ การระดมมติมหาชนเพื่อสร้างความชอบธรรมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) เป็นการแสดงออกของประชาชนซึ่งเจตจำนงในการกำหนดนโยบายการปกครองประเทศ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการยินยอมของประชาชนเจ้าของประเทศให้รัฐบาลใช้อำนาจทางการเมือง การปกครองกับผู้อยู่ใต้การปกครองคือตัวประชาชนนั่นเอง รวมทั้งชี้ให้เห็นว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตามการเลือกตั้งจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กล่าวได้หรือไม่เพียงใดก็ขึ้นอยู่กับความพร้อมเพรียงและความสนใจในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน เพราะหากประชาชนให้ความสนใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากย่อมแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นตัวแทนของคนส่วนใหญ่ ในทางตรงกันข้ามหากประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งก็เป็นเพียงตัวแทนของคนส่วนน้อย การที่ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากและพร้อมเพรียง จะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การเลือกตั้งมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมมากขึ้น เพราะผู้ที่จะไปแอบอ้างใช้สิทธิของผู้อื่น ย่อมทำได้ยากเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้คนดี มีความรู้ ความสามารถ ได้รับเลือกตั้งมากขึ้น การใช้อิทธิพลทางการเงินย่อมทำได้ยาก นอกจากนี้ยังเป็นข้อบ่งชี้ถึงเจตนาารมณ์ในความต้องการระบอบประชาธิปไตยของประชาชน

การซื้อสิทธิขายเสียง นับเป็นปัญหาสำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการประชาธิปไตย และเป็นต้นเหตุสำคัญของปัญหาการทุจริต คอร์รัปชันของนักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไป การซื้อ

สิทธิขายเสียงได้กลายเป็นโรคบ่อนทำลายและเป็น โรคร้ายของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้คนที่มีอำนาจเงิน มีอิทธิพล มีโอกาส และได้เปรียบที่จะชนะคู่ต่อสู้ทางการเมือง มากกว่าคนที่ด้อยกว่าทางการเงิน และหากไม่หาทางป้องกันและแก้ไขให้ทันท่วงทีแล้ว บ้านเมืองประเทศชาติก็จะเกิดค่านิยมผิดๆ

เหตุการณ์วิกฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๔๐ ก็เป็นเหตุการณ์หนึ่งที่น่าจะกล่าวได้ว่ามีสาเหตุมาจากการเมือง

สภาพปัจจุบันเราจะเห็นได้ว่า เมื่อใดก็ตามที่มีการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงย่อมมีมาพร้อมกับการเลือกตั้ง ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาในกระบวนการประชาธิปไตยในสังคมที่กำลังพัฒนา

จากกระแสการซื้อสิทธิ-ขายเสียงที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ทางรัฐบาลและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงได้พยายามป้องกันและปราบปรามโดยการรณรงค์ปลุกจิตสำนึกการต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรได้ตระหนักถึงปัญหาของการซื้อสิทธิ-ขายเสียงจึงได้จัดให้ข้าราชการในองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรได้มีส่วนร่วมในการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นการศึกษาแบบสำรวจ (Survey Research) โดยศึกษาในเชิงปริมาณ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ด้านปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง ๓ ด้าน ดังนี้

- ๑) ด้านการมีจิตสำนึกที่ดี
- ๒) ด้านอุดมการณ์
- ๓) ด้านความโปร่งใส

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาครั้งนี้มีประชากรเป้าหมาย คือ ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร
จำนวน ๑๐๐ คน

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ศึกษา สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๔.๑ ได้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการ
ป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง

๑.๔.๒ ได้ทราบวิธีการรณรงค์การป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงของข้าราชการองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดยโสธร

๑.๔.๓ ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปเป็นแนวทางให้กับข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ท้องถิ่นในการป้องกันปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัจจัย หมายถึง สาเหตุที่ทำให้เกิดการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง

ข้าราชการ หมายถึง ข้าราชการที่ทำงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร

องค์การบริหารส่วนจังหวัด หมายถึง สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร

ลูกจ้าง หมายถึง ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร

ปัจจัย หมายถึง ตัวส่งเสริม สาเหตุหรือสิ่งที่มีผลผลักดันเข้าไปมีส่วนร่วม

การป้องกัน หมายถึง กั้นไว้เพื่อดำเนินงาน หรือคุ้มครอง

การเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนเลือกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อเข้าไปเป็น

ตัวแทนรักษาผลประโยชน์ของประชาชน

การซื้อสิทธิขายเสียง หมายถึง การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเสนอสิ่งตอบแทนหรือทรัพย์สินต่างๆ
หรือสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินสิ่งตอบแทนแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อให้ลงคะแนน หรืองดเว้นการลงคะแนน

แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดหรือพรรคการเมืองใดในเขตเลือกตั้งนั้น

การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย ปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยโศธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง ผู้วิจัยได้รวบรวมเอาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้

- ๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัย
- ๒.๒ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๒.๓ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย
- ๒.๔ ความหมาย และความสำคัญของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย
- ๒.๕ แนวความคิดการบริหารงานเลือกตั้งของไทย
- ๒.๖ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง
- ๒.๗ โครงสร้างองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- ๒.๘ สภาพพื้นที่ที่ศึกษา
- ๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๑๐ กรอบแนวคิดที่ใช้การวิจัย

๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัย

ทฤษฎีนี้ได้เน้นถึงปัจจัยต่างๆ ที่ผลักดันให้สังคมเปลี่ยนแปลง ซึ่งปัจจัยต่างๆ นั้นมีอยู่มากมาย สุดแต่จะหยิบยกมาอธิบาย ที่นักสังคมวิทยาถกตัวอย่างกันทั่วไป ได้แก่ ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ปัจจัยทางประชากร และปัจจัยทางวัฒนธรรมและอารยธรรม

๒.๑.๑ ปัจจัยทางภูมิศาสตร์

ปัจจัยนี้เป็นความเชื่อที่เก่าแก่ของมนุษย์ที่ว่า ดวงดาวและดวงอาทิตย์มีอิทธิพลต่อชีวิตของมนุษย์ ทั้งในทางดีและทางเลว และสามารถกำหนดความเป็นไปแห่งชีวิตของมนุษย์ได้ ฉะนั้น เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในดวงอาทิตย์และดวงดาวเมื่อใด จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่มนุษย์ทุกครั้ง ด้วย ความเชื่อในเรื่องนี้ แม้จะไม่มีเหตุผลหรือค่อนข้างเป็นเรื่องเหลว ไหลอยู่บ้าง แต่มนุษย์ทั่วโลกก็ยังเชื่อว่าเป็นความจริง ถ้าเราเชื่อในโหราศาสตร์เกี่ยวกับการผูกดวงชะตาอยู่ ทฤษฎีนี้ก็ไม่น่าหนัก ถ้าไม่เชื่อ ทฤษฎีนี้ก็เป็นเรื่องเหลวไหล อย่งไรก็ดี โดยทั่วไปแล้ว นักสังคมวิทยาสมัยใหม่ไม่ถือว่า

ปัจจัยทางภูมิศาสตร์อันเกี่ยวกับดวงอาทิตย์และดวงดาวนี้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างจริงจังและโดยตรงนัก

๒.๑.๒ ปัจจัยทางประชากร

ทฤษฎีปัจจัยได้อธิบายให้เห็นว่า ประชากรเป็นปัจจัยที่สำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยชี้ให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงในด้านจำนวนประชากร กล่าวคือ สังคมที่มีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างมากมานั้น จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น เกิดการว่างงาน มากขึ้น ขาดแคลนที่อยู่อาศัย การแย่งกันทำมาหากิน รวมทั้งขาดแคลนที่อยู่อาศัยและสถานศึกษา รวมทั้งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศในส่วนรวมด้วย ฉะนั้น การเพิ่มของประชากรที่ไม่ได้สัดส่วนกับการพัฒนาเศรษฐกิจ จะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น

๒.๑.๓ ปัจจัยทางวัฒนธรรม

การขยายตัวของวัฒนธรรม การเลียนแบบ และการยืมวัฒนธรรม รวมทั้งการผสมผสานทางวัฒนธรรมจะเป็นผลให้โครงสร้างของสังคมเปลี่ยนแปลงไป สิ่งที่มองเห็นได้ชัด ได้แก่ การที่คนในชาติหนึ่งไปศึกษาวิชาการต่าง ๆ ในอีกประเทศหนึ่ง เมื่อกลับมายังประเทศแห่งตนแล้ว มักจะนำวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาตินั้นติดตัวมาด้วย เพราะขณะที่อยู่ในต่างประเทศต้องปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ จึงเท่ากับยอมรับวัฒนธรรมของต่างชาติ ซึ่งมีผลให้นิสัยใจคอและความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนรสนิยมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม บางกรณีถึงกับนำวัฒนธรรมของต่างชาติมาปฏิบัติในประเทศตน ทั้งวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุและมีใช้ เช่น แบบของอาคารบ้านเรือน ภาษา เครื่องแต่งกาย ความรู้สึกนึกคิด และความเชื่อต่าง ๆ เป็นต้น สิ่งดังกล่าวล้วนแต่เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามมา ปัจจัยทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมนั้น เกิดขึ้นได้ ๒ ทาง คือ การที่บุคคลติดต่อกันโดยตรงทางหนึ่งกับอีกทางหนึ่งติดต่อกันทางอ้อม โดยอาศัยสื่อสารมวลชน ปัจจัยทางวัฒนธรรมทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป ที่มองเห็นได้ชัด เช่น คนไทยรู้จักเล่นกีฬาต่าง ๆ มากขึ้น รู้จักเล่นดนตรีโดยใช้เครื่องมือสากล รู้จักใช้เครื่องจักรกลและเครื่องมือที่ทันสมัย เป็นต้น

๒.๒ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น โดยจะกล่าวถึงทฤษฎีและแนวความคิดการมีส่วนร่วมในประเด็นของความหมาย

^๑ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ, พฤติกรรมองค์กร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อิสระฟิล์มและไซเท็กซ์, ๒๕๔๑), หน้า ๕๔.

ของการมีส่วนร่วม ระดับการมีส่วนร่วม รูปแบบการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ผลกระทบของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมต่อระดับการมีส่วนร่วม สรุปรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) มีผู้ให้คำนิยามหรือความหมายไว้หลายประการ เช่น

ไวเนอร์ (Weiner) ได้สรุปนิยามที่นำมาอ้างอิงโดยทั่วไปโดยแบ่งออกเป็น ๑๐ ความหมาย คือ

๑. การให้การสนับสนุนและการเรียกร้องต่อการดำเนินงานของรัฐที่ได้ผลและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ความพยายามที่จะสร้างผลกระทบต่อการทำงานของรัฐบาลที่ได้ผลและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. กิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การออกเสียง การยื่นข้อเรียกร้อง การประท้วง การลือขบถ เป็นต้น

๔. การใช้สิทธิเลือกตัวแทนเข้าไปใช้อำนาจแทนตนเอง (Representation)

๕. ความรู้สึกแปลกแยกหรือตีตนออกจากระบบการเมืองอันเนื่องมาจากการถูกกีดกันไม่ให้เขาได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วม พวกนี้มีศักยภาพที่จะกลับเข้ามาแก้ไขเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองเพื่อเป็นไปตามแนวทางที่พวกเขาเห็นว่าเหมาะสมหรือยุติธรรมกว่าเก่า

๖. กิจกรรมของพวกที่ตื่นตัวในทางการเมือง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้รวมไปถึงการพูดคุย ถกเถียง ปัญหาในทางการเมืองก็ได้ ไม่จำเป็นต้องสมอบไปว่าจะต้องอยู่ในรูปของการใช้สิทธิเลือกตั้ง

๗. กิจกรรมทางการเมืองทุกชนิดนี้ ทั้งแบบที่ใช้ความรุนแรงและแบบที่ไม่ใช้ความรุนแรง

๘. กิจกรรมทางการเมืองและกิจกรรมที่ต้องการเข้าไปมีอิทธิพลต่อการดำเนินการของข้าราชการ ค้าย

๙. กิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทบต่อการเมืองระดับชาติ แต่บางคนมองว่าจะต้องรวมถึงกิจกรรมที่กระทบต่อองค์กรส่วนท้องถิ่นด้วย

๑๐. กิจกรรมทุกชนิดที่เป็นการเมือง

อย่างไรก็ตาม Wemer ได้สรุปนิยามของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยได้แจกแจงเป็นองค์ประกอบย่อย ๆ ๓ ประการด้วยกัน คือ

๑. จะต้องมีกิจกรรม เช่น มีการพูดคุย และร่วมดำเนินการใด ๆ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงทัศนคติหรือความรู้สึก

๒. จะต้องมีกิจกรรมในลักษณะที่เป็นอาสาสมัคร

๓. จะต้องมีข้อเลือกหรือทางเลือกมากกว่าหนึ่งเสมอ^๒

เวอร์บา, ไนย์ และคิม (Verba Nie and Kim)

“เป็นกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมาย กระทำโดยราษฎร โดยส่วนตัว โดยมีเป้าหมายที่มุ่งเพื่อเข้าไปมีอิทธิพลต่อการคัดเลือกบุคลากรของรัฐบาล และ/หรือกิจกรรมของรัฐบาล”^๓

ฮันติงตัน และเนลสัน (Huntington and Nelson) ได้ให้คำนิยามว่า

“การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนมุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล”^๔

ทั้งนี้การมีส่วนร่วม หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ แต่ไม่รวมถึงทัศนคติหรือความรู้สึก

กิจกรรมของประชาชน โดยส่วนบุคคล หมายถึงกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลแต่ละคน ในฐานะที่เป็นราษฎรเท่านั้น ไม่รวมถึงกิจกรรมข้าราชการ เจ้าหน้าที่พรรคผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง นักลือบป้ออาชีพ หรือนักการเมืองอาชีพ โดยปกติแล้วกิจกรรมทางการเมืองของผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วม จะอยู่ในลักษณะที่ไม่ต่อเนื่อง ไม่เต็มเวลาและไม่ถือเป็นอาชีพหลักนอกจากนี้ กิจกรรมของประชาชนนี้จะต้องเป็นกิจกรรมที่มุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล เท่านั้น ดังนั้น การประท้วงเพื่อเรียกร้องให้ฝ่ายบริหารของบริษัทเอกชนขึ้นเงินเดือนให้จึงไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง และกิจกรรมนี้ยังรวมถึงกิจกรรมทุกรูปแบบที่มุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล ไม่ว่าจะกิจกรรมนั้นจะก่อให้เกิดผลหรือไม่ก็ตาม

โดยสรุปจึงอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองก็คือ กิจกรรมของประชาชนที่มุ่งจะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลในระดับต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบการไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองในแต่ละสังคมย่อมแตกต่างกันไปด้วย

พื้นฐานการปกครองท้องถิ่น สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างแท้จริง ก็คือการที่ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน และในเรื่องการมีส่วนร่วมนี้ ได้มีนักวิชาการหลายท่านศึกษาและให้แนวคิด ความหมายไว้ดังนี้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า “เป็นกระบวนการที่รัฐบาล ทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือ

^๒ ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นกรมการปกครอง, ๒๕๓๕), หน้า ๑๕-๑๖.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑.

หลายเรื่องรวมกัน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้” โดยมีส่วนร่วมในลักษณะต่อไปนี้

๑. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน
๒. ร่วมคิด และสร้างรูปแบบ และหาวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
๓. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือ โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
๔. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรจำกัด ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
๕. ร่วมจัดหรือปรับปรุงการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ
๖. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน
๗. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
๘. ร่วมควบคุมติดตามประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการและให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป^๕

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ ให้ความหมายของ “การมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การมีความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (mental and emotional involvement) ของบุคคลหนึ่ง ในสถานการณ์หนึ่ง ในสถานการณ์กลุ่ม (group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย”^๖

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า “การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคม ในการมีส่วนร่วมของประชาชนได้พัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปแบบของการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตัวเอง”^๗

^๕ไพรัตน์ เตชะรินทร์, “นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย”, ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, รวบรวมและจัดพิมพ์โดยบัณฑิตวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๗) : ๖-๗.

^๖นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์, กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๘๓-๑๘๕.

^๗ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, การพัฒนากับการมีส่วนร่วมของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๒.

เจมส์คัลด์ ปีนทอง ได้แยกแยะขั้นตอนที่ประชาชนควรมีส่วนร่วมไว้เป็น ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาของชาวชนบท
๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
๓. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล^๔

อคิน รพีพัฒน์ ได้ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมประชาชนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของประชาชนเนื่องมาจากเหตุผลพื้นฐาน คือ ชาวชนบทประสบปัญหาอยู่ไม่รู้ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด
๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม เพื่อแก้ปัญหา ปัญหาเหล่านี้ผู้ที่เลือกแนวทางในการพัฒนาควรเป็นประชาชนในชุมชนนั้นเอง ไม่ใช่บุคคลภายนอก เพื่อให้เหมาะสม สอดคล้องกับทรัพยากรและศักยภาพในการพัฒนาชุมชนนั้น^๕

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทตามแนวความคิดของ Norman Uphoff กล่าวว่า มีส่วนสำคัญดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายความต้องการ และการตัดสินใจการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
๒. การมีส่วนร่วมที่จะรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้น หรือเป็นการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น
๓. การมีส่วนร่วมที่จะควบคุม ตรวจสอบ ตลอดจนเข้าไปแก้ปัญหา^๖

๒.๒.๒ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในทุกสังคมจะมีกลุ่มคนที่มีส่วนร่วมทางการเมืองและมีระดับของการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันไป อาจแบ่งเป็นลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปหามากได้ดังนี้

^๔เจมส์คัลด์ ปีนทอง, “การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท”, ใน การบริหารงานพัฒนาชนบท, รวบรวมและจัดพิมพ์โดย บัณฑิตวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๗) : ๒๗๒-๒๗๓.

^๕อคิน รพีพัฒน์, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย”, ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, รวบรวมและจัดพิมพ์โดย บัณฑิตวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๗) : ๑๐๔.

^๖ประธาน คงฤทธิศึกษากร, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท”, วารสารพัฒนา-บริหารศาสตร์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑๘ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๔๖) : ๑๐-๑๑.

๑. รับฟังข่าวสารทางการเมือง
๒. ออกเสียงลงคะแนน
๓. ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง
๔. ชักชวนให้ไปเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง
๕. ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการติดป้ายประกาศ สนับสนุนหรือให้ผู้อื่นทราบโดยทั่วไป
๖. ติดต่อแสดงความคิดเห็นหรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือนักการเมือง
๗. สนับสนุนด้วยการบริจาคให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
๘. ติดตามหาเสียงของนักการเมือง ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง
๙. เป็นสมาชิกพรรคที่ทำงานให้พรรคการเมืองเป็นประจำ
๑๐. เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค ช่วยหาเงินให้พรรค
๑๑. สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง
๑๒. เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคหรือได้รับเลือกตั้ง

๒.๒.๓ รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เนื่องจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปรากฏการณ์ของกิจกรรมทางการเมืองหลายอย่าง รวมกันอยู่ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ก็มุ่งที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลทั้งสิ้น รูปแบบต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละสังคมอาจเน้นหรือให้ความสำคัญแตกต่างกันไป บางสังคมอาจให้ความสำคัญกับการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับชาติแต่บางสังคมอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปของการเดินขบวนประท้วงรัฐบาลก็ได้ นอกจากนี้ในการที่บุคคลแต่ละคนจะยึดเอา การมีส่วนร่วมในรูปแบบใด ๆ เป็นแนวทางย่อมที่จะต้องมีการกระบวนกรที่แตกต่างกันไปด้วย พวกที่เข้าไปช่วยหาเสียงให้ผู้สมัครรับการเลือกตั้งอาจดำเนินการได้โดยการเข้าเป็นสมาชิกพรรคนั้นๆ ปฏิบัติการตามแนวทางหรือแนวนโยบายที่พรรควางไว้ให้ ส่วนพวกที่ติดต่อโดยตรงกับผู้แทนราษฎร เพื่อหวังที่จะให้ผู้แทนช่วยเหลือการใด ๆ ก็ย่อมที่จะใช้กระบวนกรที่ต่างกันไป

เนื่องจาก Verba, Nie and Kim ได้ให้คำนิยามของคำว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าเป็น กิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้นรูปแบบต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงถูกแบ่งออกเป็น ๔ รูปแบบ คือ

๑. การใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นกิจกรรมของบุคคลแต่ละคนในการเลือกตัวแทนของตน เข้าไปใช้อำนาจในการปกครอง สิทธิในการเลือกตั้งจึงอาจนับได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการควบคุมรัฐบาล แต่การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งจะแตกต่างไปจากกิจกรรมการมีส่วนร่วมในรูปแบบอื่นๆ ที่สังคมเป็นผู้กำหนดโอกาสให้ เช่น ๔ ปี ต่อครั้ง จึงทำให้ความรู้สึกสร้างสรรค์ของคนมีน้อยมาก

๒. กิจกรรมการณรงค์หาเสียงเป็นกิจกรรมในลักษณะเดียวกับการใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่เป็นรูปของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการณรงค์หาเสียง กิจกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ประชาชนอาจใช้เพื่อเพิ่มอิทธิพลที่เขาพึงมีต่อผลของการเลือกตั้งนอกเหนือไปจากเสียงหนึ่งเสียงที่เขาได้จากสิทธิในการเลือกตั้งแล้วกิจกรรมการณรงค์หาเสียงนั้นเป็นกิจกรรมที่ค่อนข้างยากเมื่อเปรียบเทียบกับ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

๓. กิจกรรมของชุมชนเป็นกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กรที่ราษฎรร่วมกันดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมือง ในกรณีนี้ราษฎรจะร่วมมือกันเพื่อใช้อิทธิพลต่อการดำเนินงานของรัฐบาล กิจกรรมในรูปแบบนี้เป็นไปอย่างมีเป้าหมายที่แน่นอนและมีอิทธิพลมาก

๔. การติดต่อเป็นการเฉพาะ เป็นรูปแบบสุดท้ายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและจะเกี่ยวเนื่องกับราษฎรรายบุคคล ไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการเพื่อให้แก้ไขปัญหาใด ๆ เฉพาะตัวหรือของครอบครัว กิจกรรมในรูปแบบนี้อิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลน้อยมาก

Huntington and Nelson ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ก็ได้เพิ่มเติมบางรูปแบบเพื่อให้สมบูรณ์และครอบคลุมเนื้อหามากยิ่งขึ้น ดังนี้

๑. กิจกรรมการเลือกตั้ง หมายถึง กิจกรรมไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

๒. การล็อบบี้ (Lobby) หมายถึง การเข้าหาเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมืองเพื่อหาทางเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยให้ข้อมูลต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์

๓. กิจกรรมองค์กร เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์กรใด ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์เฉพาะอย่าง หรืออาจเป็นผลประโยชน์สุดของส่วนรวมก็ได้

๔. การติดต่อ หมายถึง การเข้าหาเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการเป็นส่วนตัว โดยปกติจะมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัวหรือครอบครัว

๕. การใช้ความรุนแรง คือกิจกรรมที่พยายามจะสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลโดยการทำร้ายร่างกายหรือทำลายทรัพย์สิน กิจกรรมนี้อาจดำเนินไปโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง เช่น กิจกรรมของรัฐประหาร การลอบสังหารผู้นำทางการเมืองหรืออาจจะมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง เช่น การก่อการปฏิวัติก็ได้

ส่วน Almond and Powell ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ค่อนข้างจะละเอียด การจ่ายชดเชยและครอบคลุมเนื้อหาว่าการจำแนกข้างต้น ในการนี้ Almond and Powell ได้แบ่งรูปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น ๒ รูปแบบใหญ่ ๆ คือ แบบ Conventional Forms และ Unconventional และในแต่ละรูปแบบยังจำแนกออกเป็นแบบย่อย ๆ อีกจำนวนหนึ่ง^{๑๑}

^{๑๑} ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่นไทย, อ้างแล้ว, หน้า ๑๘-๒๐.

๒.๒.๔ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

๑. ปัจจัยทางด้านเพศ

จากการศึกษาของมิลเบรท (Milbrath) ได้พบว่า เพศชายมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง เขายังพบว่าในหมู่คนที่มิมีสถานภาพต่ำ อัตราการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ชายและผู้หญิงมีความแตกต่างกันมาก (ผู้ชายเข้ามีส่วนร่วมมากกว่า) แต่ในหมู่คนที่มิมีสถานภาพสูงอัตราความแตกต่างในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ชายและผู้หญิงมีน้อยมาก สิ่งที่ทำให้เพศชายและเพศหญิงมีอัตราการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันนั้น พบว่า มีเหตุมาจากการผู้ชายมีความรู้สึกรับประสิทธิภาพในทางการเมืองมากกว่าผู้หญิง กล่าวคือ ความรู้สึกว่าคุณสมบัติเพียงพอที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางการเมืองมากกว่าผู้หญิง นอกจากนี้ มิลเบรท ยังพบว่าอัตราความแตกต่างในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเพศชายและเพศหญิงจะลดน้อยลงก็ต่อเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่มากขึ้น คือผู้หญิงมีความรู้มากขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีการออกไปทำงานนอกบ้าน และมีการขยายตัวของ การเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิสตรี

๒. ปัจจัยทางด้านอายุ

ผลการศึกษาของมิลเบรท (Milbrath) พบว่า ยิ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้น ผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองจะอายุสูงขึ้น โดยเฉพาะผู้มีอายุตั้งแต่ ๓๐ ถึง ๕๐ ปี และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะลดลงเมื่อผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองมีอายุมากกว่า ๖๐ ปี ซึ่งหมายความว่า อายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน 2 ช่วงอายุดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาต่าง ๆ จะสอดคล้องกัน

การศึกษาวิจัยของ เวอร์บาและบรอดี้ (Verba and Brody) ซึ่งศึกษาพบว่า ผู้ที่มีอายุสูงขึ้นจะมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อย อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีอายุน้อยนั้นมีการศึกษาสูงมากกว่าผู้ที่มีอายุมาก

๓. ปัจจัยทางด้านสถานะทางสังคม

สถานภาพสมรส การสมรสเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาท ซึ่งเห็นได้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท ชาวชนบทจะสมรสเมื่ออายุยังน้อยและมีความตั้งใจที่จะสมรสหรือแต่งงาน ทั้งนี้เพราะชาวชนบทจะสมรสเมื่ออายุยังน้อยและมีความตั้งใจที่จะสมรสหรือแต่งงาน ทั้งนี้เพราะชาวชนบทถือว่าการแต่งงานเท่ากับเป็นการให้สถานภาพทางสังคมของความเป็นผู้ใหญ่ ให้แก่ผู้สมรส การสมรสจึงเท่ากับเป็นการกำหนดสถานภาพและบทบาทของคุณแต่งงานให้มากยิ่งขึ้นและมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

๔. ปัจจัยด้านการศึกษา

ผลการศึกษาของมิลเบรท พบว่าในประเทศแถบตะวันตกผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ อัลมอนต์ และเวอร์บา ว่าบุคคลยิ่งมี

ระดับการศึกษาสูงยังมีความเข้าใจและความรับรู้ทางการเมือง การปกครอง ซึ่งมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และจะสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองมากกว่าผู้มีระดับการศึกษาต่ำ มีความคิดเห็นทางการเมืองมากขึ้น การสนทนาปราศรัยเรื่องราวทางการเมืองมากขึ้น มีโอกาสเป็นสมาชิกองค์กรทางสังคมและการเมืองมากขึ้น มีความเชื่อมั่นยอมรับในสภาพแวดล้อมต่อบุคคลอื่นและพยายามที่จะช่วยบุคคลอื่นมากขึ้น

๕. ปัจจัยทางด้านอาชีพ

เลอว์เนอร์ ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ความแตกต่างของอาชีพโดยจำแนกเป็นงานภาคราชการและงานเอกชน จะมีทัศนคติทางการเมืองที่แตกต่างกัน ทั้งนี้การศึกษาของ เลอว์เนอร์ ได้จำแนกทัศนคติทางการเมืองเป็นความทันสมัยทางการเมืองและความเป็นนักอนุรักษ์นิยมทางการเมือง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ทำงานภาคเอกชนจะมีความทันสมัยทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ทำงานราชการ และจากการศึกษาของ เจนเซน ได้พบว่า พวกประกอบวิชาชีพ มีแนวโน้มที่จะมีความกระตือรือร้นทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ นักธุรกิจ เสมียน ช่างฝีมือ และกรรมกร

๖. ปัจจัยทางด้านรายได้

ผลการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่ได้ชี้ให้เห็นว่า รายได้มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยอธิบายว่าบุคคลยังมีรายได้สูงมากขึ้นเพียงใดย่อมมีแนวโน้มที่จะให้ความสนใจและเข้าร่วมทางการเมือง หรืออีกนัยหนึ่งรายได้เป็นปัจจัยตัวแปรที่มีสหสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากการศึกษาวิจัยของ แมทริว และพลาโซ ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองคนผิวดำทางตอนใต้ของสหรัฐ อย่างไรก็ตามผลของการศึกษาดังกล่าวขัดแย้งกับการศึกษาวิจัยของแลน ซึ่งศึกษาพบว่า รายได้เป็นตัวแปรที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองเท่าใดนัก แต่มิลแบรท ได้ให้ข้อสังเกตว่ารายไดยังคงเป็นตัวแปรที่มีลักษณะน่าสนใจเพราะมีอิทธิพลและเป็นเงื่อนไขที่สำคัญต่อการจูงใจให้บุคคลมีส่วนร่วมทางการเมือง

๗. ปัจจัยทางด้านพินภูมิทางการเมือง

การศึกษาของ คอยซ์ ได้ศึกษาการเป็นบุคคลที่มีทัศนคติทางการเมืองแบบสมัยใหม่ โดยต้นตัว และสามารถมองตนเองในบทบาทสองคล้อยกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงและความทันสมัยทางการเมือง นั่นการสนับสนุนและความคั่นเคยทางการเมืองเป็นการสร้างความผูกพันระหว่าง บุคคลทั่วไป และนักการเมือง จากความผูกพันดังกล่าวทำให้บุคคลพร้อมที่จะรับแบบแผนใหม่ของการอบรมขัดเกลาทางการเมืองได้

๘. ปัจจัยทางการจัดการสังกัดกลุ่มของบุคคล

มิลแบรท ได้กล่าวถึงการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรของบุคคลว่ามีผลต่อการเมืองที่น่าสนใจดังนี้

๘.๑ บุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม มีแนวโน้มที่จะมีความสนใจทางการเมืองติดตามปัญหาทางการเมืองและไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มิได้เป็นสมาชิกกลุ่ม เนื่องจากผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มจะได้รับข่าวสารทางการเมือง จากกลุ่มของตน นอกจากนั้นยังพบว่า ยิ่งบุคคลที่มีส่วนร่วม ในกลุ่มมากขึ้น ยิ่งมีแนวโน้มว่าบุคคลนั้นจะมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้นด้วย

๘.๒ ในบรรดาผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มนั้น ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มหลายกลุ่มจะมีส่วนร่วมทางการเมือง น้อยกว่าผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มเพียงกลุ่มเดียว และผู้ที่ เป็นสมาชิกที่มีความคล้ายคลึงกันของสมาชิก

๕. ปัจจัยทางการมีบทบาทในชุมชน

ผู้มีบทบาทในชุมชนเป็นผู้ที่ทำงานร่วมกันกับกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับสังคม เป็นสมาชิกที่มีความกระตือรือร้นขององค์การที่มีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะอื่นๆ และการติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม

มิลแบรท ให้ความเห็นว่า “ผู้มีบทบาทในชุมชนมีลักษณะคล้ายคลึงกับเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงในหลาย ๆ ด้าน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและมีความผูกพันทางจิตใจกับชุมชนสูง แต่มีข้อแตกต่าง คือ ผู้มีบทบาทในชุมชนลักษณะนี้มีความเกี่ยวข้องกับพรรคและการรณรงค์หาเสียงน้อยกว่าผู้มีบทบาทในพรรคการเมืองโดยตรง”^{๑๒}

๒.๒.๕ ผลกระทบของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมต่อระดับของการมีส่วนร่วม

เป็นที่ยอมรับกันในแวดวงนักวิชาการว่า ความแตกต่างระหว่างสังคมแบบดั้งเดิมกับสังคมที่ทันสมัยในประเด็นหลัก ๆ ทางการเมืองอยู่ที่ความแตกต่างในเรื่องของขอบข่าย ความเข้มข้น และฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในสังคมที่มีระดับของความสลับซับซ้อนสูงเป็นสังคมอุตสาหกรรม มีชุมชนเมืองมาก และมีความมั่นคงขึ้น สมาชิกของสังคมจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองมากกว่าสมาชิกของสังคมด้อยพัฒนาซึ่งมีระบบเศรษฐกิจสังคมที่ดั้งเดิม ด้วยเหตุนี้ จึงสรุปว่า “ไม่น่าแปลกใจอะไรเลยที่จะรู้ว่าระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาติใด ๆ จะแปรผัน ไปด้วยกันกับระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจของชาตินั้น ๆ”

ทำไมการพัฒนาเศรษฐกิจจึงช่วยทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองคำตอบนี้เราพอจะอธิบายได้ดังต่อไปนี้

๑. ในสังคมใด ๆ ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีแนวโน้มว่าจะแปรผันตามสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม พวกที่มีการศึกษาสูง รายได้ดี มีอาชีพที่มีเกียรติมักจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าพวกที่ไร้การศึกษา รายได้ต่ำและมีอาชีพที่มีฐานะต่ำ การพัฒนาทางเศรษฐกิจจะช่วยทำให้คนมีการศึกษาคีขึ้น รายได้ดีขึ้น มีชนชั้นกลางเพิ่มขึ้น พวกนี้จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑-๒๒.

๒. การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมมีส่วนก่อให้เกิดความขัดแย้งและความตึงเครียดในระหว่างกลุ่มทางสังคม มีกลุ่มใหม่ ๆ เกิดขึ้น ส่วนกลุ่มเก่า ๆ จะถูกทำลาย กลุ่มที่มีรายได้ต่ำจะพยายามหาโอกาสปรับปรุงสถานภาพของพวกตน ข้อขัดแย้งในระหว่างกลุ่มต่างๆ จะเพิ่มเป็นทวีคูณ เมื่อขัดแย้งกันมากขึ้นความสำคัญในความเป็นกลุ่มจะแน่นแฟ้นในบรรดาเหล่าสมาชิกของกลุ่มเดียวกัน จนทำให้เกิดการมีส่วนร่วมเพื่ออ้างสิทธิหรือไม่ก็เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มของตนเอง

๓. ความสลับซับซ้อนของเศรษฐกิจ จะก่อให้เกิดกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่มีสมาชิกเป็นจำนวนมาก เช่น กลุ่มธุรกิจ สมาคมพ่อค้าข้าว สมาพันธ์ชาวไร่ชาวนา สหภาพแรงงานขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย กลุ่มยุทธศาสตร์นิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น ซึ่งสมาชิกของกลุ่มองค์กรเหล่านี้ ส่วนใหญ่มีแนวโน้มว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่สูงด้วย

๔. การพัฒนาเศรษฐกิจส่วนหนึ่งจะก่อให้เกิดหน้าที่ใหม่ๆ ให้กับรัฐบาล เช่น ต้องออกกฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ยิ่งรัฐบาลสร้าง Output ออกมากระทบต่อกลุ่มทางสังคมมากเพียงไร พวกนี้ก็จะยิ่งเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อใช้สิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายมากขึ้นเท่านั้น

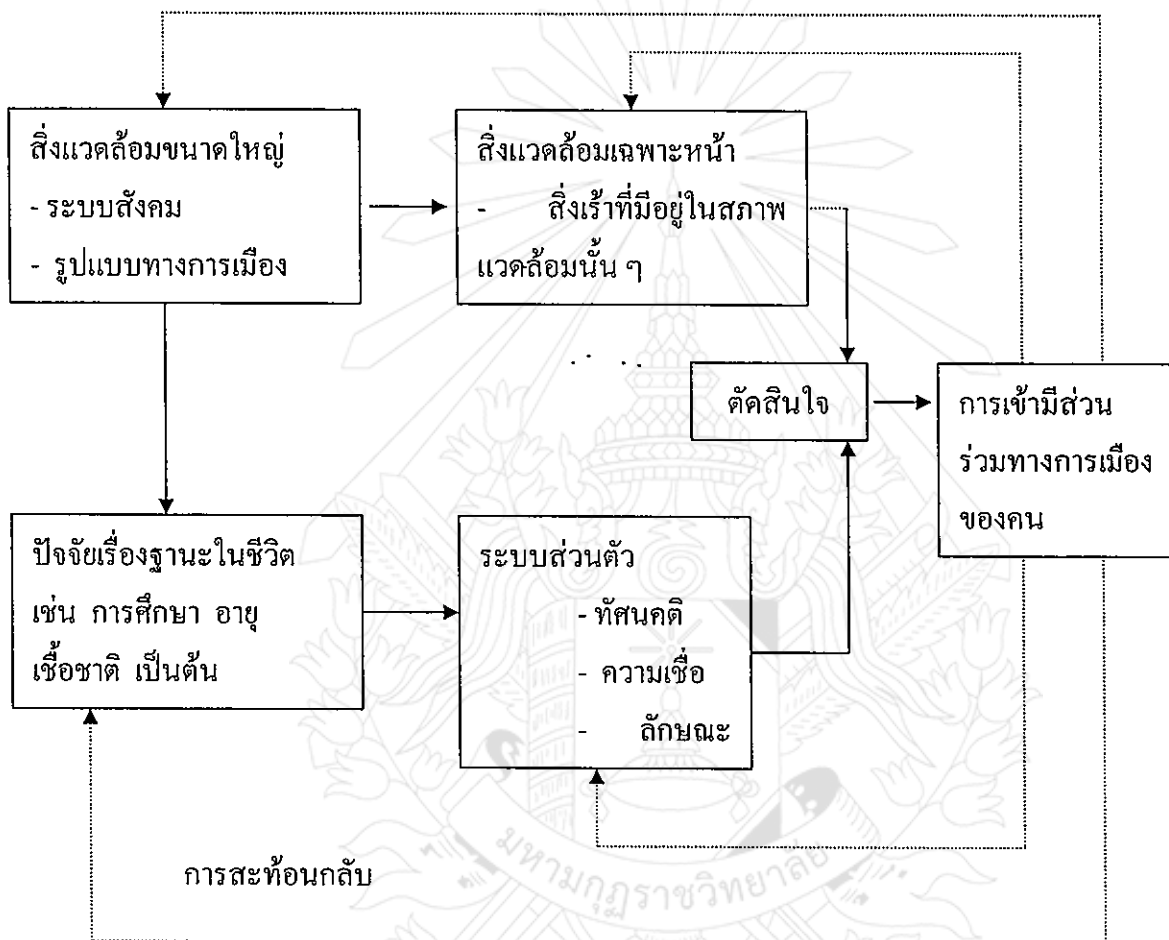
๕. การสร้างความเป็นทันสมัยทางเศรษฐกิจสังคมมักจะอยู่ในรูปของการพัฒนาแห่งชาติ อันจะเป็นผลให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชาติ ความจงรักภักดีที่เคยมีต่อกลุ่มท้องถิ่นก็จะสลายไป ทุกคนเป็นราษฎรมีสิทธิและความรับผิดชอบต่อประเทศชาติโดยเท่าเทียมกัน เหล่านี้จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีเหตุมีผล และอยู่ในแบบแผนของความเป็นอิสระในตนเอง

แต่อย่างไรก็ตาม การพัฒนานั้นไม่จำเป็นเสมอไปว่าจะส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ในประเทศจีนและเวียดนาม ซึ่งเป็นประเทศที่มีระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมค่อนข้างต่ำ แต่กลับมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบปลุกกระดมในระดับสูง แม้แต่ในสังคมเดียวกันก็ตาม ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็หาได้แปรผันตามระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไม่ เช่น ในประเทศไทยเองซึ่งเราพบว่า การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งของคนกรุงเทพฯ กลับอยู่ในระดับต่ำมากเมื่อเทียบกับจังหวัดโยธาธร ทั้ง ๆ ที่ระดับของความเป็นทันสมัยทางเศรษฐกิจสังคมของกรุงเทพฯ สูงกว่าของจังหวัดโยธาธรมาก

นอกจากนี้การมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในระดับสูงยังมีส่วนร่วมทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองลดลงอีกด้วย ในกรณีที่รัฐบาลมุ่งหมายที่จะพัฒนาในระดับชาติโดยมีส่วนร่วมมากจนลืมสภาพความเป็นอยู่ของคนชนบท อาจเป็นผลให้ประชาชนเหล่านั้นไม่พึงพอใจ และอาจไม่ไปใช้สิทธิใช้เสียงในการเลือกตั้งก็ได้

การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความเกี่ยวเนื่องกับปัจจัยต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะในแวดวงของการพัฒนาทางการเมือง ซึ่งมองกันว่าการมีส่วนร่วมนี้เป็นลักษณะทางการเมือง ที่สำคัญยิ่ง

ของระบบการเมืองที่ทันสมัย และเป็นรากฐานที่สำคัญของระบบการเมืองที่พัฒนาแล้ว ทำไมและโดยทางใดที่คนเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองจึงเป็นเรื่องที่ทำนายสำหรับนักวิชาการที่จะแสวงหาคำตอบ ซึ่งคำตอบของนักวิชาการแต่ละคน แต่ละสำนักจึงมีอยู่มากมายตามแง่มุมของการมองปัญหา (Lester W. Milbrath and M.L. Goel) และได้พยายามสรุปแง่มุมหรือปัจจัยต่างๆ อันนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เราเขียนเป็นภาพได้ดังนี้

ทั้งนี้ สิ่งแวดล้อมเฉพาะหน้าในส่วนของสิ่งเร้า นั้น Milbrath กับ Goel ได้รวบรวมข้อค้นพบจากการวิจัยของนักวิชาการหลายท่านไว้พอจะสรุปได้ ดังนี้

๑. ยิ่งบุคคลได้รับสิ่งเร้าเกี่ยวกับการเมืองมากเท่าไร เขาจะยังมีแนวโน้มว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองและจะมีส่วนร่วมในลักษณะที่ "ลึก" มากขึ้นเท่านั้น

๒. บุคคลที่มีส่วนร่วมในการพูดทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการจะมีแนวโน้มว่าจะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่นๆ มากกว่าพวกที่ไม่มี การพูดคุยทางการเมืองเลย

๓. คนชั้นกลางมักจะได้รับสิ่งเร้าทางการเมืองมากกว่าชนชั้นกรรมกรในเมืองบุคคลมีแนวโน้มว่าจะติดต่อเจรจากันกับบุคคลอื่นๆ ที่มีระดับการศึกษาเท่าเทียมกันและในเมืองบุคคลที่มีการศึกษาสูงโดยทั่วๆ ไปจะยุ่งเกี่ยวและพูดคุยเรื่องการเมืองมากกว่าพวกนี้จึงมักพบกับสิ่งเร้าเกี่ยวกับการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีการศึกษาดำด้วย

๔. บุคคลที่พึงพอใจในพรรคหรือผู้สมัครใดๆ มักจะมีสิ่งเร้าทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่ไม่รู้จักเลือกใครหรือพรรคใด

ในเรื่องของปัจจัยส่วนตัวนั้น Milbrath และ Goel ได้รวบรวมข้อค้นพบไว้ดังนี้

๑. บุคคลซึ่งมีความสนใจและห่วงใยเรื่องการเมืองมักจะมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรม
๒. บุคคลที่มีสภาพภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูง โดยเฉพาะมีระดับของการศึกษาสูงมีแนวโน้มในทางจิตวิทยาว่าจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีสถานภาพต่ำ
๓. บุคคลที่มีความจงรักภักดีผูกพัน หรือมีความพึงพอใจในพรรคการเมือง หรือกลุ่มทางการเมืองใด ๆ มีแนวโน้มว่าจะกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง
๔. บุคคลที่รู้สึกในคุณค่าของตนเองจะเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับสูงกว่าบุคคลที่ไม่รู้สึกเช่นนี้
๕. บุคคลที่สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวในช่วงเยาว์วัย มีแนวโน้มว่าจะพัฒนาความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญในช่วงเวลาแห่งชีวิตต่อ ๆ มา
๖. พวกที่มีแนวโน้มว่าจะมีส่วนร่วมในรูปแบบของการใช้ความรุนแรงหาได้เป็นเพราะถูกบีบบังคับ ถูกสังคมนักเหยียดหรือมาจากชนชั้นต่ำไม่ แต่พวกนี้มักเป็นพวกที่ได้รับการศึกษาดี เป็นที่รู้จักกันในสังคมสนใจการเมืองและมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองเป็นอย่างดี
๗. บุคคลที่มีบุคลิกภาพชอบสังคม มักจะมีแนวโน้มว่าจะเข้าสู่การเมือง
๘. บุคคลที่เกิดจากชนชั้นกลางระดับสูงหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งมีสภาพภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูง ๆ มีแนวโน้มว่าจะพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองและมีความรู้สึกที่ตนเองมีความสามารถมากกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ

ในส่วนปัจจัยเรื่องของฐานะตำแหน่งทางสังคมนั้น Milbrath และ Goel ได้สรุปรวบรวมดังต่อไปนี้

๑. บุคคลที่อยู่ใกล้ศูนย์กลางของสังคมมีแนวโน้มว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่อยู่ห่างไกล
๒. เด็ก ๆ ที่เติบโตจากครอบครัวที่บ้านอยู่ใกล้ศูนย์กลางของสังคมมีแนวโน้มว่าจะพัฒนาบุคลิกภาพ ความเชื่อ และทัศนคติอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ง่าย

๓. ประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับสูงจะมีระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าในประเทศที่มีระดับของการพัฒนาต่ำ

๔. บุคคลที่มีความกินคืออยู่ดีมีกินมักจะมีแนวโน้มว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าพวกที่ยากไร้

๕. บุคคลที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าที่มีการศึกษาน้อย

๖. บุคคลที่มีฐานะดีมีแนวโน้มว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีฐานะด้อยกว่า

๗. ชาวนามักจะมีความตื่นตัวทางการเมืองน้อยกว่าชาวเมือง

๘. บุคคลที่เข้าเกี่ยวข้องกับองค์กรมักจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ

๙. สมาชิกสหภาพแรงงานมักจะมี ความสนใจในการเมืองมุงคยีนทางการเมืองและไปใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนมากกว่าพวกที่ไม่ได้เป็นสมาชิก

๑๐. ยิ่งบุคคลอาศัยอยู่ในชุมชนใด ๆ เป็นเวลานาน พวกนี้จะมีแนวโน้มว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก

๑๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามช่วงอายุจนกระทั่งถึงวัยกลางคนแล้วจะค่อย ๆ ลดลงเมื่ออายุมากเข้า

ในส่วนตัวแปรผันเรื่องของสิ่งแวดล้อมขนาดใหญ่ เช่น ระบบสังคมและรูปแบบการเมืองนั้น Milbrath และ Goel ได้สรุปไว้เป็นประเด็น ๆ ดังต่อไปนี้

๑. สังคมที่ยังมีความเป็นทันสมัยมากก็ยังมีระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง

๒. ยิ่งมีการแข่งขันกัน ในระหว่างพรรคการเมืองก็จะมีแนวโน้มว่าระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะสูงขึ้น

๓. ยิ่งการเลือกตั้งเกี่ยวข้องกับตำแหน่งที่มีอำนาจมาก หรือเป็นการเลือกตั้งระดับชาติก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก

๔. ประชาชนมีแนวโน้มว่าจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งในคราวที่มีผู้สมัครให้เขาเลือกมาก หรือมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดจนมากกว่าในคราวที่มีผู้สมัครน้อยคนหรือไม่มีความแตกต่างระหว่างผู้สมัคร

๕. มีการโฆษณาชวนเชื่อมาก จำนวนผู้ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะสูง

จากความหมายและลักษณะของการมีส่วนร่วมดังที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นที่สำคัญ ซึ่งจะนำมาใช้ในการศึกษา คือ การมีส่วนร่วม ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้ารับฟังการประชุมสภาหรือประชุมคณะกรรมการบริหาร การเข้าร่วมกิจกรรม การตรวจสอบการทำงาน ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ของประชาชนจึงหมายถึง กระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประชาชน โดยให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและมีส่วนร่วมดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังที่ปรารถนา^{๑๓}

๒.๓ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย

๒.๓.๑ ความหมายของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย (Democracy) คือ “แนวคิดที่เชื่อว่าประชาชนมีสิทธิที่จะปกครองตนเอง ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดก่อนหน้า ที่เชื่อว่าประชาชนมีชีวิตอยู่เพื่อเสริมสร้างบารมีหรือความมั่งคั่งให้กับกษัตริย์ หรือมีชีวิตรับตามความต้องการของพระเจ้า การเปลี่ยนกระบวนทัศน์นี้เป็นผลจากยุคแสงสว่าง

ประชาธิปไตยนั้นมีความหมายทั้งในแง่อุดมการณ์หรือลัทธิความคิดทางการเมือง และความหมายในเชิงระบอบการปกครอง โดยเป็นที่ประจักษ์กันทั่วไปว่า ระบอบการปกครองที่สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีกลไกเงื่อนไขรองรับศักดิ์ศรี สิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมกันของบุคคลในสังคม คือ การปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่ถือว่าประชาชน คือ เจ้าของอำนาจ”^{๑๔}

สุขุม นवलสกุล กล่าวไว้ว่า “ประชาธิปไตย คือ การปกครองที่สอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่” และได้กล่าวถึงความหมายของประชาธิปไตยไว้ ๓ ด้าน คือ

๑. ในด้านกว้าง ประชาธิปไตย เป็นการพิจารณาว่าประชาชนในสังคมหรือชุมชนได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจอรัฐ และมีส่วนหรือบทบาทในการใช้อำนาจนั้นอย่างไร หากชุมชนใดมีความเป็นประชาธิปไตยมากย่อมหมายความว่าคนในชุมชนนั้น มีบทบาทต่อการตัดสินใจหรือการใช้อำนาจของผู้ปกครองเป็นไปในทางที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนนั้น

๒. ในด้านลึก ประชาธิปไตยเป็นการพิจารณาว่าประชาชนในชุมชนหนึ่งมีบทบาท หรือส่วนร่วมทางการเมืองในอันที่จะมีอิทธิพลต่อการใช้อำนาจอรัฐ ในลักษณะใดและเพียงใด ซึ่งลักษณะของมีส่วนร่วมนี้ จะส่งผลให้รัฐบาลใช้อำนาจตอบสนองตรงตามความต้องการของประชาชน

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓-๒๔.

^{๑๔} วิกีพีเดีย, “สารานุกรมเสรี”, ประชาธิปไตย, ๑๕:๔๖, ๕ สิงหาคม ๒๐๐๖ [URL]:http://www.kpi.ac.th/viewbook.asp?page=5&id_ebook=13&id_ebookm.

๓. ในด้านยาว ประชาธิปไตยเป็นการพิจารณาว่าประชาชนในชุมชนหนึ่ง สามารถมีบทบาทต่อการใช้อำนาจรัฐในเรื่องใดบ้าง โดยดูจากว่าคนในชุมชนนั้นมีบทบาท หรืออิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลผ่านทางนโยบายต่างๆ มากน้อยเพียงใด^{๑๕}

อมร รักษาสัตย์ อธิบายไว้ว่า ประชาธิปไตย มีความหมายในหลายทาง ได้แก่

๑. ในความหมายดั้งเดิม ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองแบบหนึ่งซึ่งสิทธิในการตัดสินใจทางการเมืองที่พลเมืองทั้งปวง เป็นผู้ใช้โดยตรงตามระเบียบวิธีการที่ว่าด้วยเสียงข้างมากเป็นฝ่ายชนะ การปกครองแบบนี้เรียกกันว่า “ประชาธิปไตยโดยตรง” หรือ “ประชาธิปไตยทางตรง” (Direct Democracy)

๒. ประชาธิปไตยเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งประชาชนพลเมืองใช้สิทธิอย่างเดียวกัน โดยผ่านทางผู้แทนที่ประชาชนเป็นผู้เลือกและรับผิดชอบต่อประชาชนพลเมืองทั้งหมด โดยที่ไม่ได้ใช้สิทธิในการปกครองตนเองโดยตรง เราเรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่า “ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน” (Representative Democracy)

๓. ประชาธิปไตยเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งแม้ผู้ที่มีเสียงข้างมากจะใช้อำนาจตัดสินใจในลักษณะเสียงส่วนมาก แต่ก็เป็นไปภายใต้ขอบเขตจำกัดแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้ออกแบบรับรองสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิส่วนรวมบางประการ เช่น สิทธิในการพูด และในการนับถือศาสนา เป็นต้น โดยเรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่า “ประชาธิปไตยเสรีหรือประชาธิปไตยแบบมีรัฐธรรมนูญ” (Liberal or Constitutional Democracy)

๔. ประชาธิปไตยในอีกความหมายหนึ่งถูกนำมาใช้อธิบายระบบการเมืองหรือสังคมใด ๆ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะลดความแตกต่างทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างอันเกิดจากการกระจายทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ โดยไม่คำนึงว่าการปกครองในระบอบนั้นจะมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยตามความหมายทั้ง ๓ ประการข้างต้นหรือไม่ เราเรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่า “ประชาธิปไตยทางสังคมหรือเศรษฐกิจ”^{๑๖}

๒.๓.๒ แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

วิสุทธิ โปธิแทน ได้อธิบายถึงแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย ซึ่งสามารถสรุปได้ ๓ แนวคิดดังนี้
แนวคิดแรก ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นรูปแบบการปกครอง หรือระบบการเมือง คือ มีองค์กร ต่าง ๆ ในการปกครองเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการปกครอง เช่น

^{๑๕} สุขุม นวลสกุล, “ความสำคัญของนโยบายพรรคการเมือง”, แนวหน้ารายวัน, (๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๕) : ๓.

^{๑๖} อมร รักษาสัตย์, การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : เจริญผล, ๒๕๔๑), หน้า ๖.

การมีสภาผู้แทนราษฎร มีพรรคการเมือง มีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ศาลมีอิสระจากฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น

แนวคิดที่สอง ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ หมายความว่า ประชาชนมีความรู้สึกและยอมรับคุณค่าของประชาธิปไตยในขอบเขตแห่งกฎหมาย เสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ โดยยึดถือ และปฏิบัติอย่างมั่นคงตามวิถีทางแห่งกฎหมายเพื่อธำรงไว้ซึ่งหลักการแห่งประชาธิปไตย

แนวคิดที่สาม ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต หมายความว่า ถึง การปฏิบัติตามหลักการประชาธิปไตยในการดำเนินชีวิตประจำวัน ประชาชนทุกคนเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ไม่ละเมิดหรือเอาไรด์เอาเปรียบสิทธิ และหน้าที่ของผู้อื่น เคารพกฎหมายบ้านเมืองอย่างเคร่งครัด หากประชาชนของประเทศใดไม่ยึดถือหลักประชาธิปไตยเป็นวิถีชีวิตประเทศนั้นก็ไมเรียกว่าเป็นประเทศประชาธิปไตย แม้ว่าจะมีรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย หรือแม้จะมีกลไกอื่นเช่น มีรัฐธรรมนูญ มีพรรคการเมือง หรือมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ตาม^{๑๑}

๒.๓.๓ ความสำคัญของหลักประชาธิปไตย

อมร รักษาสิทธิ์ ได้กล่าวไว้ว่าหลักการสำคัญของประชาธิปไตย มีหลายประการ ดังนี้

๑. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและประชาชนเป็นผู้ทรงอำนาจสูงสุด
๒. รัฐบาลได้อำนาจมาจากประชาชน หรือโดยความยินยอมของประชาชน
๓. ในประเทศขนาดใหญ่ที่ใช้ประชาธิปไตยทางอ้อมจะต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนและพนักงานของรัฐอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยประชาชนสามารถออกเสียงเลือกตั้งได้โดยอิสระ
๔. สถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ในการตัดสินใจทางการเมือง หรือกำหนดนโยบายสาธารณะต้องตั้งขึ้นโดยวิถีทางแห่งการแข่งขัน เพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงความเห็นชอบของประชาชน
๕. ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตลอดเวลา โดยกระทำผ่านกลไกต่างๆ หรือใช้สิทธิแสดงบทบาทต่างๆ ได้โดยตรง
๖. รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ประชาชนมีสิทธิในการติชมควบคุมการทำงานของรัฐบาลตลอดเวลา และมีสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กำหนดไว้
๗. อำนาจการปกครองประเทศต้องไม่อยู่ในกำมือของคนคนเดียว หรือกลุ่มกลุ่มเดียว ต้องมีการแบ่งอำนาจปกครองประเทศอย่างน้อยในระดับหนึ่ง

^{๑๑}วิสุทธิ โปธิแทน, ประชาธิปไตย : แนวคิด และตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๔๕.

๘. รัฐบาลต้องมีอำนาจจำกัด มีการแบ่งและกระจายอำนาจ มีการตรวจสอบและถ่วงดุล หรือคานอำนาจซึ่งกันและกัน

๙. หน้าที่หลักของรัฐบาลคือการส่งเสริมปัจเจกชน เสรีภาพ ความเสมอภาคและภราดรภาพ ของพลเมือง

๑๐. การตัดสินใจที่สำคัญต้องเป็นไปตามเสียงข้างมาก โดยคำนึงถึงสิทธิของเสียงข้างน้อย

๑๑. ประชาชนมีความเสมอภาคในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความเสมอภาคตามกฎหมาย และ ความมีโอกาสเท่าเทียมกันในทุกด้าน ทุกคนมีศักดิ์ศรี และไม่มีผู้ใดมีอภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น

๑๒. ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพอย่างกว้างขวาง โดยรัฐบาลให้หลักประกัน และคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพเหล่านั้น อย่างน้อยก็ในด้านสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นสำคัญ

๑๓. ประชาชนต้องมีอิสระในการพูด การพิมพ์ การแสดงความคิดเห็น การร่วมชุมนุม การ ตั้งพรรคการเมือง เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้จริง และอย่างมีข้อมูลข่าวสาร

๑๔. รัฐบาลต้องใช้หลักการปกครองโดยกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม ไม่ใช่อำนาจตาม อำนาจใจ^{๑๔}

ประชาธิปไตยสมัยใหม่นั้น ยังอยู่บนรากฐานหลักการที่สำคัญใน ๕ ประการดังนี้

๑. หลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty) เพื่อแสดงออกถึงอำนาจใน การปกครองของประชาชน โดยแท้จริง ประชาชนจะแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของ โดยใช้อำนาจที่มีตาม ระบบที่ยึดถือ (หรือกระบวนการเลือกตั้งอย่างอิสระและทั่วถึง) ในการกำหนดตัวผู้ปกครอง และผู้แทน ของตน อำนาจที่ว่านี้ ตามทัศนะของนักปรัชญาการเมืองหาได้มีแต่อำนาจในการแต่งตั้งคัดสรรผู้แทน ของประชาชนไปทำหน้าที่ปกครองเท่านั้น หากแต่ยังรวมไปถึงอำนาจในการถอดถอน (Recall and Revolt) ผู้แทนที่ประชาชนเห็นว่า มิได้ปกครองในทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม หรือโดย สภาพประการอื่นที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญที่เป็นบทกฎหมายสูงสุดของแต่ละประเทศด้วย ยกตัวอย่างเช่น ในประเทศไทย รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีบทบัญญัติรับรองให้อำนาจของประชาชนผู้ มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง สามารถเข้าชื่อกันเพื่อยื่นถอดถอนนักการเมืองที่ทำหน้าที่บริหาร ซึ่งมี พฤติกรรมร้ายวชผิดปกติ เป็นต้น

๒. หลักเสรีภาพ (Liberty) ในระบอบประชาธิปไตยนั้น เสรีภาพหมายถึงความถึงความสามารถ ในการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บุคคลต้องการ ตราบเท่าที่การกระทำของ เจานั้น ไม่ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ซึ่งได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย และ ไม่ เป็นการกระทำที่ละเมิดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และความมั่นคงของประเทศชาติ

^{๑๔}อมร รักยาศัตย์, การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย, อ่างแล้ว, หน้า ๘-๙.

๓. หลักความเสมอภาค (Equality) ในระบอบการปกครองแบบนี้ มีสาระสำคัญประการหนึ่งอยู่ที่ การเปิดโอกาสให้มนุษย์สามารถเข้าถึงทรัพยากร และคุณค่าต่าง ๆ ของสังคมที่มีอยู่จำกัดอย่างเท่าเทียมกัน บุคคลจะย่อมไม่ถูกกีดกันด้วยสาเหตุแห่งความแตกต่างทางชั้นวรรณะทางสังคม ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ฐานะทางเศรษฐกิจหรือด้วยสาเหตุอื่น ซึ่งโดยประการสำคัญแล้ว มนุษย์นั้น มีความเท่าเทียมกันแต่พื้นฐานที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างสงบสุขในสังคมและเท่าเทียมกันในเชิงโอกาสในการเต็มเต็มความ สมบูรณ์ให้แก่ชีวิตภายใต้กฎหมาย หลักการประการนี้ ได้ถูกนำไปบัญญัติเป็นคติของกฎหมายว่า “บุคคล ย่อมเสมอภาคเท่าเทียมกันต่อหน้ากฎหมาย” ซึ่งสัมพันธ์กับหลักการในประการถัดไป

๔. หลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักการนี้ มีขึ้นเพื่อให้ ความคุ้มครองแก่ประชาชนทั้งในเรื่องสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สิน การแสดงออก การดำรงชีพ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นหนึ่งในบรรดาสหิทธิขั้นพื้นฐานทั้งหมดของปัจเจกบุคคล และโดยหลักการนี้ ผู้ปกครอง ไม่สามารถใช้อำนาจใด ๆ อันละเมิดต่อกฎหมายกระทำต่อประชาชนได้ ไม่ว่าจะในเชิงการถิรอนเพิก ถอนอำนาจของประชาชนด้วยการจำกัดสิทธิเสรีภาพหรือด้วยวิธีการอื่นใด แม้ในทัศนะหนึ่งของนัก คิดบางท่านเช่น วีเบอร์ (Max Weber) ที่ว่า รัฐเป็นองค์กรที่ผูกขาดการใช้อำนาจการปกครองเหนือ ประชาชนก็ตาม หลักการสำคัญนี้ มักจะถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายสูงสุดของรัฐ อาทิ ในรัฐธรรมนูญ ของประเทศไทย ได้บัญญัติไว้ในหมวดที่ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของปวงชนชาวไทย

๕. หลักการเสียงข้างมาก (Majority Rule) ด้วยเหตุที่การปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นการ ปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ดังนั้น การตัดสินใจ ใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนหมู่มาก ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดตัวผู้ปกครอง การเลือกตั้งผู้แทนของ ประชาชนเข้าสู่ระบบการเมือง หรือแม้แต่การตัดสินใจในบรรดาภารกิจของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายตุลาการ ย่อมต้องถือเอาเสียงข้างมากที่มีต่อเรื่องนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจทางเลือก ภายใต้เป้าประสงค์ที่จะให้สอดคล้องหรือเป็นตัวแทนที่สะท้อนความต้องการ/ข้อเรียกร้องของ ประชาชนหมู่มาก อย่างไรก็ดี ในระบอบประชาธิปไตย นอกเหนือไปจากการยอมรับต่อเสียงข้างมาก แล้ว ยังมีหลักคิดให้เคารพให้คุ้มครองเสียงข้างน้อยที่เรียกว่า “Minority Rights” ด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อเป็น หลักประกันว่า ฝ่ายเสียงข้างมากจะไม่ใช้วิธีการพวกมากลากไปตามความเห็นหรือกระแสความนิยม บางอย่างเกินกว่าความเหมาะสม^{๑๕}

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕.

๒.๔ ความหมายและความสำคัญของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

การเลือกตั้งเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการประชาธิปไตยอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกรัฐบาลหรือฝ่ายบริหาร การออกกฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ฯลฯ การเลือกตั้งเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้คนส่วนใหญ่ของประเทศได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ เป็นการมอบอำนาจธิปไตยของราษฎรแต่ละคนให้ผู้แทนของตนนำไปใช้ในการปกครองประเทศ เนื่องจากเราไม่สามารถให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้ จึงคิดค้นวิธีการขึ้นมาเรียกว่าการเลือกตั้ง

สุขุม นवलสกุล เขียนไว้ในหนังสือการเมืองการปกครองไทยว่า “การเลือกตั้งเป็นกระบวนการสรรหาผู้ปกครอง หรือรัฐบาลโดยสันติวิธี และมีคุณประโยชน์ ๒ ประการ คือ ประการแรกสร้างความชอบธรรมให้กับอำนาจ รัฐบาลหรือผู้ปกครองที่มาจากเลือกตั้งสามารถกระทำการต่างๆ ในนามประชาชนได้อย่างเต็มที่ และมีสิทธิ์ เพราะได้รับอำนาจ โดยความนิยมของประชาชน ประการต่อมาเป็นกลไกแห่งการสืบทอดอำนาจโดยสันติ”^{๒๐}

๒.๔.๑ ความหมายของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

การเลือกตั้ง (Election) คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างมากในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการเลือกตั้งซึ่งการจะเกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นประชาชนจะต้องตระหนักและเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการเลือกตั้งก่อนจึงจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้

การเลือกตั้งเป็นการสร้างการยอมรับทางการเมืองทำให้รัฐบาล เป็นรัฐบาลที่ยอมรับของประชาชน และนานาชาติ เรียกว่า “ความชอบธรรมทางการเมือง (Political Legitimacy) หมายถึง การที่ประชาชนยอมรับนักการเมือง รัฐบาลที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมของประชาชนก็จะไม่เกิดความชอบธรรม เพราะฉะนั้นนานาชาติจะไม่ให้การรับรอง ในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเผด็จการ ถึงแม้จะมีการเลือกตั้งก็ตาม

การเลือกตั้ง เป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ในอันที่จะมอบความไว้วางใจให้ตัวแทนของปวงชนไปใช้อำนาจแทนตน การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยอันจะเห็นได้เด่นชัดจากบทบัญญัติ ข้อ ๒๑ (๑) แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) พอสรุปใจความ

^{๒๐}สุขุม นवलสกุล, การเมืองการปกครองไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๗), หน้า๑๑.

สำคัญได้ว่า “เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจของรัฐบาลผู้ปกครอง เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริต ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลา ด้วยการลงคะแนนเสียงของชายหญิง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่ากัน และกระทำการลับด้วยวิธีการอื่นใดที่จะรับประกันในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้เป็นไปโดยเสรี”^{๒๐}

การเลือกตั้งระบอบประชาธิปไตยนั้นถือหลักการว่า ในฐานะที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศที่เรียกว่า “อำนาจอธิปไตย” นั้น ก็ชอบที่ประชาชนจะได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การปกครองอย่างกว้างขวางที่สุดเท่าที่จะเหมาะสมกับสภาพของประเทศ โดยทั่วไป ฉะนั้น การให้ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้ง จึงเป็นการเปิดโอกาสในวิถีทางหนึ่งเพื่อสนองตอบต่อปรัชญาการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๒.๔.๒ ความสำคัญของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคนต้องไปเลือกตั้ง (ม.๖๘) และได้บัญญัติให้คนไทยชาย หญิงที่มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปมีสิทธิเลือกตั้ง (ม.๑๐๕)

การเลือกตั้ง (Election) เป็นกระบวนการทางการเมือง (Political Process) ที่สำคัญที่จะขาดไม่ได้ ไม่ว่าประเทศนั้นจะมีการปกครองในระบอบใด หรือด้วยลัทธิการเมืองใดก็ตาม ต่างก็มีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งกันทั้งนั้น จุดสำคัญของการเลือกตั้งก็คือ การระดมมติมหาชนเพื่อสร้างความชอบธรรมในการปกครอง อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำคัญในการเลือกสรรผู้ปกครองเลือกสรรนโยบายที่ใช้ ให้การเรียนรู้ทางการเมือง และการสร้างบูรณาการของชาติ ด้วยคุณประโยชน์ดังกล่าว จึงทำให้การเลือกตั้งมีความสำคัญในกระบวนการทางการเมือง

ในทฤษฎีคลาสสิก (Classical Democratic Theory) กล่าวถึง ความสำคัญของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยไว้ว่า

- การเลือกตั้งคือ การเลือกรัฐบาลที่จะมาทำการปกครอง
- การเลือกตั้งเป็นเสมือน “ห้ามล้อ” ของการปกครอง โดยเฉพาะจากการตัดสินใจกระทำของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ลงสมัครรับเลือกตั้งซ้ำ นั่นคือกระบวนการเลือกตั้งนำมาซึ่งการจัดตั้งรัฐบาล และจำกัดการกระทำของรัฐบาล
- การเลือกตั้งเป็น “กลไกเชื่อมโยง” เจตคติต่อกิจสาธารณะของปวงชนเข้ากับนโยบายของรัฐบาล

^{๒๐} กระทบทอนธรรมชาติ, การเมืองและการปกครองไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕), หน้า ๒๐๑.

ความสำคัญยิ่งของการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยก็คือ การกระทำของรัฐบาลต้องสอดคล้องกับความปรารถนาของปวงชน^{๒๒}

๒.๕ แนวความคิดการบริหารงานเลือกตั้งของไทย

ในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕ และได้แต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมการเลือกตั้งขึ้น แต่ก็เกิดปัญหาและอุปสรรค คณะกรรมการควบคุมการเลือกตั้งไม่สามารถทำงานได้อย่างอิสระและไม่ได้รับการยอมรับจากนักการเมืองและพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังมีปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเลือกตั้ง จึงทำให้คณะกรรมการควบคุมการเลือกตั้งต้องถูกยกเลิกไปโดยปริยาย “ต่อมาในสมัยรัฐบาลของ นาย อานันท์ ปันยารชุน ได้มีคำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการองค์การกลางการเลือกตั้ง ขึ้น เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๓๕ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งและการสอดส่องดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตยุติธรรม และถูกต้องตามบัญญัติของกฎหมาย โดยร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตลอดจนศึกษาและเสนอแนะมาตรการเกี่ยวกับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อแก้ไขหรือปรับปรุงวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรม จุดเด่นขององค์การกลางอยู่ที่การแสดงความร่วมมือในแนวกว้าง ทั้งจากหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจเอกชน องค์การพัฒนาเอกชนและสื่อมวลชน องค์การกลางได้รับการตอบสนองด้วยดีจากทุกฝ่าย ซึ่งสะท้อนถึงความมุ่งหวังร่วมกันในสังคมที่จะเห็นการเลือกตั้งที่สุจริต ยุติธรรม”^{๒๓}

๒.๕.๑ คณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เพื่อทำหน้าที่ควบคุม กำกับดูแล การเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์และยุติธรรม ตามครรลองระบอบประชาธิปไตย แต่ในอดีตที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็น การเลือกตั้งในระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น องค์กรหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ กำกับ ดูแลการเลือกตั้ง ยังขาดความเป็นกลางและไม่มีอิสระอย่างแท้จริง ดังนั้นในการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงได้บัญญัติให้มีองค์กรหนึ่งขึ้นเรียกว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อทำหน้าที่ควบคุม กำกับ ดูแล การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยได้มีการออกกฎหมายคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นที่เรียบร้อยแล้วแต่ยังมีได้มีการดำเนินการแต่อย่างใด

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๑.

^{๒๓} ทรายลี ศิริมาตี, “บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมขององค์การเอกชนในกระบวนการเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ๔ มีนาคม ๒๕๔๓”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), ๒๕๔๕, หน้า ๑๕-๒๐.

ต่อมาได้มีการรณรงค์เพื่อให้มีการปฏิรูปทางการเมืองเกิดขึ้น และเป็นเหตุนำไปสู่การจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ในการนี้ได้คำนึงถึงการเลือกตั้ง นับเป็นเหตุหนึ่งที่จะทำให้การปฏิรูปทางการเมืองสัมฤทธิ์ผล หากการเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์และยุติธรรม ดังนั้น จึงได้บัญญัติให้มีองค์กรที่เรียกว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้ง” ขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ และยุติธรรมเป็นองค์กรที่มีความเป็นกลางและมีอิสระอย่างแท้จริง ซึ่งประกอบด้วย ประธานกรรมการ และกรรมการอื่นอีก ๔ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ที่มีความเป็นกลางทางการเมือง มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด มีอายุไม่ต่ำกว่า ๔๐ ปีบริบูรณ์ วุฒิกการศึกษา ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และไม่มีลักษณะต้องห้าม เช่น ไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯลฯ โดยผ่านการกระบวนการสรรหาของคณะกรรมการสรรหาเสนอรายชื่อผู้มีคุณสมบัติดังกล่าว จำนวน ๕ คน ต่อประธานวุฒิสภา และที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา สรรหา ๕ คน เสนอต่อประธานวุฒิสภา รวมเป็น ๑๐ คน วุฒิสภา คัดเลือกเหลือเพียง ๕ คน^{๒๔}

๒.๕.๒ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง หมวดที่ ๑ มาตรา ๑๐ กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ สรุปได้ดังนี้

๑. ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสมาชิก ว่าด้วยการพรรคการเมือง ว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ว่าด้วยการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง
๒. มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือส่วนราชการท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายเลือกตั้ง
๓. สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายเลือกตั้ง
๔. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม
๕. ประกาศผลการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ
๖. แต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์กรเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามมอบหมาย

^{๒๔} ชื่น วิไลไพร, ระบบรัฐสภาไทย, (กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๓-๑๑๔.

๗. ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

๒.๕.๓ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีบทบาทหน้าที่ที่จะสรุป ๔ ด้านดังนี้

๑. การบริหารงานเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและประสิทธิภาพ
๒. การตรวจสอบการเลือกตั้ง การสืบสวนและวินิจฉัยเมื่อมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยเฉพาะเมื่อมีการร้องเรียนหรือคัดค้านว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม
๓. การกำกับและสนับสนุนพรรคการเมือง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง
๔. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการการเลือกตั้ง ซึ่งรวมถึงการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการตรวจสอบการเลือกตั้ง^{๒๔}

๒.๕.๔ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการเลือกตั้งท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน มาตรา ๑๑๔ และมาตรา ๓๒๗ (๕) บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นภายในสิบปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๓ ได้เร่งรัดการเข้าควบคุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเข้าควบคุมหรือจัดให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่นในห้าปี นับแต่ประกาศรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลบังคับใช้ซึ่งต้องเข้าควบคุมไม่เกินวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๔๖

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ เพื่อใช้เป็นกฎหมายในการเข้าควบคุมหรือจัดให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยร่างพระราชบัญญัตินี้ได้ผ่านการพิจารณาและรัฐสภาให้ความเห็นชอบ ซึ่งพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ แล้วแต่การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะเข้าควบคุมหรือจัดให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่นประเภทใด เมื่อใดนั้น ความในมาตรา ๒ บัญญัติให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาอีกชั้นตอนหนึ่งเพื่อให้มีการเตรียมความพร้อมทุกด้านก่อน เช่น การออกระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ และคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการบริหารงานเลือกตั้ง การจัดเตรียมด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร รวมทั้งการฝึกอบรมและการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติ ครั้งที่ ๕/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๖ เห็นชอบในหลักการให้เสนอร่างพระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๖.

ผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ แก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นทุกประเภท ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๖ เป็นต้นไป^{๒๖}

๒.๕.๕ โครงสร้างการบริหารจัดการเลือกตั้งท้องถิ่น

ตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นสรุปโครงสร้างการบริหารจัดการเลือกตั้งในรูปแบบคณะกรรมการได้ ๔ ระดับ ดังนี้

ระดับที่ ๑ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นผู้ควบคุมและรับผิดชอบการเลือกตั้งท้องถิ่นทั่วประเทศ

ระดับที่ ๒ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จังหวัด) เป็นผู้ช่วยเหลือคณะกรรมการการเลือกตั้งในการควบคุมและกำกับดูแลการเลือกตั้งท้องถิ่นแต่ละจังหวัด

ระดับที่ ๓ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กกต.ท้องถิ่น) มีจำนวน ๕ คน เท่ากันทุกแห่ง ทุกประเภท มีหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นเป็น กกต.ท้องถิ่น โดยตำแหน่ง ส่วนที่เหลือมาจากการสรรหาอีกแห่งละ ๔ คน เป็นผู้รับผิดชอบในการเสนอแนะ

ระดับที่ ๔ คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กปน.) เป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งรับผิดชอบการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการลงคะแนน และการนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง

จากลำดับโครงสร้างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในการดำเนินการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นนั้น ผู้ที่มีบทบาทในการดำเนินการเลือกตั้งมากที่สุดนั้นจะเป็นระดับที่ ๓ และระดับที่ ๔ คือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กกต.ท้องถิ่น) และคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กปน.) ส่วนระดับที่ ๑ และระดับที่ ๒ คือ “คณะกรรมการการเลือกตั้งและคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จังหวัด) มีหน้าที่เพียงควบคุม กำกับดูแลให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นกำหนด”^{๒๗}

๒.๕.๖ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจตามกระบวนการและขั้นตอนที่กฎหมายและระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดไว้ทั้งในช่วงก่อนประกาศให้มีการเลือกตั้ง ระหว่างประกาศให้มีการเลือกตั้ง และภายหลังวันเลือกตั้ง ซึ่งอาจแยกภารกิจแต่ละช่วงเวลาได้ ดังนี้

^{๒๖} สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, คู่มือการบริหารงานและการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๑-๒.

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓ .

๑) ก่อนประกาศให้มีการเลือกตั้ง

เมื่อได้รับคำสั่งแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้จัดประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อวางแผนหรือกำหนดปฏิทินงานหรือวางแผนทางการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เช่น การเตรียมการเรื่องบุคลากร สถานที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการเลือกตั้ง วัสดุอุปกรณ์ การใช้จ่ายงบประมาณ และการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

๒) เมื่อมีประกาศให้มีการเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้ง

๑. เสนอแนะและให้ความเห็นชอบในการกำหนดหน่วยเลือกตั้งที่เลือกตั้งและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง

๒. กำหนดสถานที่รวบรวมคะแนนผลคะแนน และรวบรวมผลคะแนนของทุกหน่วยเลือกตั้งและรายงานผลการเลือกตั้งต่อ กกต.ประจำจังหวัด

๓. กำหนดเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ติดไว้ที่บริเวณหีบบัตรเลือกตั้ง

๔. กำหนดระยะเวลาในการขนส่งหีบบัตรเลือกตั้งและเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการเลือกตั้งไปยังสถานที่นับคะแนน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๕. ตรวจสอบและให้ความเห็นชอบในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งและการเพิ่มชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

๖. เตรียมการรับสมัครเลือกตั้ง เช่น การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในการรับสมัครเลือกตั้ง การจัดหาสถานที่รับสมัครเลือกตั้ง เป็นต้น รวมทั้งการประชุมชี้แจงเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องก่อนวันรับสมัคร และวางแผนจัดระบบการรักษาความปลอดภัย การจราจร การสื่อสาร และการจัดเตรียมไฟฟ้าสำรองกรณีฉุกเฉินหรือในช่วงการยับยั้งคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง เป็นต้น ตลอดจนกำกับดูแลและอำนวยความสะดวกช่วยเหลือผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในวันรับสมัครเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๗. กำหนดสิ่งที่ใช้แทนหีบบัตรเลือกตั้ง กรณีมีเหตุสุดวิสัยเฉพาะท้องถิ่นที่ไม่สามารถจัดหาหีบบัตรเลือกตั้งให้มีลักษณะตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดได้

๘. มีสิทธิเข้าไปในที่เลือกตั้งในระหว่างลงคะแนนเลือกตั้ง เพื่อทำการสอดส่องดูแลหรือแนะนำให้การปฏิบัติการเลือกตั้งเป็นไปด้วยความสุจริตเที่ยงธรรม

๙. จัดให้มีการอบรมผู้อำนวยการประจำหน่วยเลือกตั้ง คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำหน่วยเลือกตั้งเพื่อให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

๑๐. มีอำนาจร้องทุกข์แทนคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดในฐานะผู้เสียหาย กรณีพบหรือเห็นว่ามี การกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง^{๒๔}

๓) หลังการเลือกตั้ง

๑. จัดทำประกาศผลการรวบรวมคะแนนเลือกตั้งของแต่ละเขตเลือกตั้ง แล้วเปิดประกาศไว้ ณ สถานที่นับคะแนนที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น พร้อมทั้งรายงานให้ กกต.จังหวัดทราบ

๒. เก็บรักษาหีบบัตรเลือกตั้งที่บรรจุบัตรเลือกตั้งที่นับคะแนนแล้ว บัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งชุดที่ใช้ลงคะแนน ต้นขั้วบัตรที่ใช้แล้วและบัตรเลือกตั้งที่เหลือและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ไว้ในที่ปลอดภัย

๓. ส่งบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ชุดที่ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใช้ลงคะแนนให้ผอ. กกต. ท้องถิ่น เพื่อจัดทำสำเนาเก็บไว้พร้อมทั้งส่งให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นเพื่อ ดำเนินการจัดทำประกาศบัญชีรายชื่อผู้เสียสิทธิต่อไป

นอกจากนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้ง หรือมอบหมายให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะ บุคคล หรือบุคคลใดเป็นผู้ช่วยเหลือในการปฏิบัติงานในการเลือกตั้งได้ตามสมควร

๒.๕.๖ การบริหารจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

การบริหารจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพจะดำเนินไปตามกระบวนการ โดย เริ่มต้นจากการวางแผนงานเลือกตั้งทุกขั้นตอนให้ชัดเจนก่อน แล้วจึงเข้าสู่การจัดโครงสร้างองค์กร เพื่อวางระบบการทำงานสำหรับเตรียมการเลือกตั้ง หลังจากนั้นจึงจะก้าวเข้าสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ โดยการจัดหาบุคลากร (เจ้าพนักงานและเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง) ซึ่ง จะต้องมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายและระเบียบ ตลอดจนสร้างแรงจูงใจและประสาน การทำงานของฝ่ายต่างๆ ให้เข้ากันได้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายทำงานโดยทุ่มเทเสริมประสานต่อกัน เพื่อให้การเลือกตั้งสำเร็จด้วยความเรียบร้อย สุจริตและเที่ยงธรรม กระบวนการบริหารจัดการเลือกตั้งมี^{๒๕} ดังนี้

๑. วางแผนงานในการเลือกตั้ง การบริหารจัดการเลือกตั้งนี้ในทางปฏิบัติจะต้อง มอง ภาพรวมโดยเฉพาะจะต้องมีการวางแผนทุกขั้นตอน ดังนี้

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘-๙.

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑.

ตอนที่ ๑ กำหนดวันที่จะต้องมีการเลือกตั้งหรือวันครบวาระกรณีที่จะต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือกรณีที่มีวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เหลืออยู่ ๖๐ วัน ให้หัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่น แจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เพื่อรายงานคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเร็วและเตรียมการเลือกตั้งในส่วนที่รับผิดชอบ

ตอนที่ ๒ กำหนดการแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด พิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการแบ่งเขตเลือกตั้ง แล้วส่งร่างประกาศแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาประกาศแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ก่อนประกาศให้มีการเลือกตั้ง กรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศแบ่งเขตเลือกตั้งไว้แล้วหากในการเลือกตั้งครั้งต่อมาไม่มีการเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่ หรือ ไม่มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเขตเลือกตั้ง ก็อาจใช้เขตเลือกตั้งที่ประกาศไว้เดิมมาใช้เป็นเขตเลือกตั้งครั้งต่อไปอีกก็ได้

ตอนที่ ๓ จัดทำงบประมาณ กรณีที่ต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ดังนี้

๑. กรณีที่ต้องมีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นใด ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรืองบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งทั้งหมดเว้นแต่ค่าใช้จ่ายของคณะกรรมการการเลือกตั้งและคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

๒. ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใดมีรายได้ไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่าย ในการเลือกตั้ง ตามข้อ ๑ ให้นำเงินสะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมาใช้ในการนี้ หากไม่มีสะสมหรือมีแต่ไม่เพียงพอ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจัดทำรายการเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย ในส่วนที่จำเป็นและไม่เพียงพอในการเลือกตั้งเสนอกระทรวงมหาดไทยเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้พิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุน ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

ตอนที่ ๔ กำหนดจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครเมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกา ให้ใช้บังคับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ แก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดประเภทใดแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ประกาศกำหนดจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ของผู้สมัครตามแบบ ส.ถ./ผ.ถ. ๒๕ โดยเร็วและค่านึงถึงปัจจัยดังนี้

๑. ขนาดพื้นที่และลักษณะทางภูมิประเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
๒. จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
๓. จำนวนหน่วยเลือกตั้ง

๔. คำนีราคาผู้บริโภครวมตามประกาศของกระทรวงพาณิชย์

๒. การจัดโครงสร้างองค์กรและระบบการทำงานเพื่อเตรียมการเลือกตั้ง ในการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้น นอกจากจะต้องมีการวางแผนในทุกขั้นตอนแล้ว ประเด็นสำคัญ คือ จะต้องมีการจัดโครงสร้างองค์กรและวางระบบการทำงานเพื่อเตรียมการเลือกตั้งให้พร้อมในเบื้องต้น โดยเฉพาะจะต้องมีการสรรหาและแต่งตั้ง “กท.ท้องถิ่น” การประกาศให้มีการเลือกตั้ง การจัดตั้งศูนย์ประสานงาน หน่วยเลือกตั้ง และที่เลือกตั้ง โดยมีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

๒.๑ กรณีท้องถิ่นใดที่ยังไม่มีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแจ้งคณะกรรมการสรรหา คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ดำเนินการสรรหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ซื่อสัตย์ เป็นกลาง โดยเสนอชื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด พิจารณาแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๒ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด พิจารณาคัดเลือกแต่งตั้งบุคคลตามข้อ ๑ ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๕ คน ซึ่งมาจากการสรรหา ๔ คนและหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นนั้น ๑ คน

๒.๓ การประกาศให้มีการเลือกตั้ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วางแผน เตรียมการจัดการเลือกตั้งและจัดทำร่างประกาศให้มีการเลือกตั้งพร้อมกำหนดวัน เวลา และสถานที่รับสมัคร วันเลือกตั้ง เสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อประกาศให้มีการเลือกตั้ง นอกจากนี้ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด จัดตั้งศูนย์ประสานงานการเลือกตั้งเพื่อประสานงานการเลือกตั้ง

๒.๔ รณรงค์ประชาสัมพันธ์วันเลือกตั้ง โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ขอความร่วมมือนายอำเภอและหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นนั้น รณรงค์ประชาสัมพันธ์ วันเลือกตั้ง สถานที่เลือกตั้ง หน่วยเลือกตั้ง สถานที่รับแจ้งเหตุกรณีไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และเรื่องอื่นๆ ตลอดจนเชิญชวนประชาชน ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

๒.๕ เตรียมการรับสมัคร โดยผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เตรียมการรับสมัครเลือกตั้ง ขอรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ ไว้ให้พร้อมรวมทั้งควรมีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจระเบียบกฎหมายขั้นตอนในการรับสมัครแก่ผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานทุกฝ่ายก่อนวันสมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการรักษาความปลอดภัย การจราจร ไฟฟ้า และการสื่อสาร

๒.๖ การรับสมัครเลือกตั้ง ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้รับผิดชอบการสมัครรับเลือกตั้ง โดยเป็นผู้รับสมัครตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตาม

มาตรา ๔๔ และมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ และผู้สมัครต้องยื่นใบสมัครรับเลือกตั้ง เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ โดยยื่นด้วยตนเองต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๗ หน่วยเลือกตั้ง และที่เลือกตั้ง ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแจ้ง นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น จัดทำร่างประกาศกำหนดหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้ง พร้อมแผนที่สังเขป ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน ก่อนวันเลือกตั้ง และให้ประกาศกำหนดหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้ง ตามมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๒๐ วัน หากจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเขตของหน่วยเลือกตั้งให้ทำ ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๐ วัน กรณีเหตุฉุกเฉินอาจเปลี่ยนแปลงน้อยกว่า ๑๐ วัน ก็ได้ ส่วนที่เลือกตั้งให้เปลี่ยนแปลงได้

๒.๕.๘ กระบวนการบริหาร

การบริหารจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพจะดำเนินไปตามกระบวนการ โดยวางแผนงานเลือกตั้งทุกขั้นตอนให้ชัดเจนก่อน แล้วจึงเข้าสู่การจัด โครงสร้างองค์กรเพื่อวางระบบการทำงาน สำหรับเตรียมการเลือกตั้ง หลักจากนั้นจึงจะก้าวเข้าสู่ขั้นตอนการปฏิบัติโดยการจัดหาบุคลากร ซึ่งได้แก่ เจ้าพนักงานและเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง ซึ่งจะต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและระเบียบสำหรับการจัดเตรียมกระบวนการปฏิบัติโดยเฉพาะบุคลากรและการประสานงานมีรายละเอียด^{๓๐} ดังนี้

๑. แต่งตั้งบุคคลเป็นเจ้าพนักงานและเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบในการแต่งตั้งบุคคลเป็นเจ้าพนักงานและเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ผู้อำนวยการประจำหน่วยเลือกตั้ง กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำหน่วยเลือกตั้ง ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๒๐ วัน ประกอบด้วย

๑.๑ ผู้อำนวยการประจำหน่วยเลือกตั้ง (ผอ.กปน.) หน่วยละ ๑ คน แต่งตั้งจากบุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งจังหวัดนั้น หรือข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความเป็นกลางทาง การเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริต โดยการประสานกับนายอำเภอหรือหน่วยงานที่มีข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ เช่น ข้าราชการครู สาธารณสุข เกษตร เป็นต้น เพื่อขอรับการสนับสนุนบุคลากรรายชื่อพร้อมที่อยู่และที่ทำงาน ไว้เป็นการล่วงหน้า ทั้งนี้ โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง

^{๓๐} กระทบ ทองธรรมชาติ, การเมืองและการปกครองไทย, อ่างแล้ว, หน้า ๒๓๒.

กรณีที่ผู้อำนวยการประจำหน่วยเลือกตั้งผู้ใดไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้หรือปฏิบัติหน้าที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีคำสั่งให้พ้นจากหน้าที่และแต่งตั้งบุคคลอื่นแทนได้

ผู้อำนวยการประจำหน่วยเลือกตั้ง ปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่วันที่มิคำสั่งแต่งตั้งจนเสร็จสิ้นภารกิจในวันเลือกตั้ง มีสถานภาพเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาในขณะดำรงตำแหน่ง โดยมีอำนาจและหน้าที่ตามระเบียบ เช่น ให้คำแนะนำ ปรีกษา สนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง เพื่อให้การดำเนินงาน ณ หน่วยเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้การช่วยเหลือ แนะนำ และตรวจทานเอกสารที่คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ต้องจัดทำตาม กฎหมาย ประกาศ ระเบียบ และข้อกำหนดให้ถูกต้องครบถ้วน และปฏิบัติตามคำสั่งที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

๑.๒ คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กปน.) หน่วยละ ๗ คน ให้แต่งตั้งจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่ในจังหวัดนั้น โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ประธาน ๑ คน และกรรมการ ๖ คน และต้องไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการเลือกตั้งนั้น ก่อนวันเลือกตั้งหากกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งผู้ที่แต่งตั้งไว้ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถแต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งแทนจนครบ ๗ คนได้^{๓๑๖}

กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่วันที่มิคำสั่งแต่งตั้งจนเสร็จสิ้นภารกิจในวันเลือกตั้ง มีสถานภาพเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาในขณะดำรงตำแหน่ง โดยมีอำนาจและหน้าที่ตามระเบียบ เช่น เกี่ยวกับการลงคะแนนเลือกตั้งและการนับคะแนนเลือกตั้ง ในที่เลือกตั้งของหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ หน้าที่ในการสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง กรณีเหตุสงสัยหรือมีการทักท้วงการใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในที่เลือกตั้งของหน่วยเลือกตั้ง ควบคุมดูแลและอำนวยความสะดวกสำหรับการลงคะแนนเลือกตั้งของคนพิการและผู้สูงอายุ ดำเนินการประกาศผลการลงคะแนนเลือกตั้งหรือนับคะแนนเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งหากมีกรณีไม่สามารถลงคะแนนเลือกตั้งนั้น หรือนับคะแนนเลือกตั้งได้เนื่องจากเกิดจลาจลอุทกภัยอัคคีภัย หรือมีเหตุสุดวิสัยอย่างอื่นในวันเลือกตั้ง และหากมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้ง

^{๓๑๖} สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, คู่มือการบริหารงานและการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น, อ้างแล้ว, หน้า ๒๔.

ใด ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งนั้นเป็นผู้กระทำการแทนคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะผู้เสียหาย โดยมีอำนาจร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดนั้น เป็นต้น

๑.๓ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำที่เลือกตั้ง (จนท.รปภ.) หน่วยละ ๒ คน เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำหน่วยเลือกตั้ง ที่แต่งตั้งจากข้าราชการตำรวจ ข้าราชการพลเรือน หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ รวมถึงสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญาในขณะดำรงตำแหน่ง เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และเมื่อได้ปฏิบัติหน้าที่ตาม กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ข้อกำหนด และคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งกระทำโดยสุจริตย่อมได้รับการคุ้มครอง และไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางอาญาและทางแพ่ง โดยมีอำนาจหน้าที่ตามระเบียบ เช่น รักษาความปลอดภัยให้แก่กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งที่ปฏิบัติหน้าที่ในที่เลือกตั้งและร่วมเดินทาง ไปรับ-ส่งวัสดุอุปกรณ์การเลือกตั้ง ดูแลความเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัย บริเวณที่เลือกตั้ง รับแจ้งความในกรณีที่มีการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ในวันเลือกตั้ง ดำเนินการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษผู้กระทำความผิดต่อพนักงานสอบสวน จับกุมและควบคุมตัวผู้กระทำความผิดส่งพนักงานสอบสวน ในกรณีที่ได้พบการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือได้รับแจ้ง โดยมีพยานหลักฐานอันน่าเชื่อถือและผู้กระทำความผิดยังปรากฏตัวอยู่ในบริเวณที่เลือกตั้ง โดยให้ถือว่า เป็นการพบการกระทำความผิดซึ่งหน้า และ ดำเนินการอื่นตามที่ กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งร้องขอ

๑.๔ เจ้าหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย (จนท.ร.ส.) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ในการเลือกตั้งกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เพียงพอให้นายอำเภอแต่งตั้ง จากอาสารักษาดินแดน (อส.) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ให้เพียงพอแก่การรักษาความสงบเรียบร้อย

๒. ดำเนินการเพิ่มชื่อหรือถอนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

๒.๑ การเพิ่มชื่อ

๒.๑.๑ กรณีนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น พบว่าบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความผิดพลาดหรือมีชื่อตกหล่นก่อนหรือหลังการประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้รายงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเร็ว

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับรายงานดังกล่าว ให้พิจารณาโดยเร็ว หากเห็นว่าบัญชีผิดพลาดจริงให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีคำสั่งแก้ไขหรือเพิ่มชื่อ

๒.๑.๒ กรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือเจ้าบ้านเห็นว่าตนหรือผู้อยู่ในทะเบียนบ้านของตน ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งแต่ไม่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็นำสำเนาทะเบียนบ้านบัตร

ประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวอื่นใด ที่ทางราชการออกให้ มาขึ้นคำร้องขอเพิ่มชื่อ ต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๐ วัน

๒.๑.๓ กรณีผู้ร้องที่ได้รับอนุญาตให้เพิ่มชื่อจากนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น แต่ยังไม่ขึ้นชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้ร้องนั้นก็สามารขอเพิ่มชื่อต่อกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง โดยใช้หนังสือรับรองการอนุญาตให้เพิ่มชื่อ

๒.๑.๔ ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น แจ้งรายชื่อบุคคลที่ได้รับการเพิ่มชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เพิ่มชื่อไปยังผู้อำนวยการทะเบียนกลางหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อบันทึกข้อมูลให้ถูกต้อง^{๓๒}

๒.๒ การถอนชื่อ

๒.๒.๑ ก่อนหรือภายหลังประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความผิดพลาด หรือเชื่อได้ว่าการย้ายบุคคลเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งโดยมิชอบก็ให้บุคคลดังกล่าวรายงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เมื่อได้รับรายงานแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องพิจารณาโดยเร็ว หากเห็นว่าบัญชีของหน่วยเลือกตั้งใด มีความผิดพลาด หรือปรากฏชื่อบุคคลผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งหรือการย้ายบุคคลเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งโดยมิชอบ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีคำสั่งแก้ไขหรือถอนชื่อผู้นั้นออกจากบัญชี

๒.๒.๒ กรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเห็นว่าบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีชื่อผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งปรากฏอยู่ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้น ขึ้นคำร้องขอถอนชื่อผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งดังกล่าวต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๐ วัน ถ้านายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น พิจารณาแล้วเห็นว่าหลักฐานเชื่อได้ว่า ผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามคำร้องให้สั่งถอนชื่อผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งนั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้น

๒.๒.๓ กรณีเจ้าบ้านเห็นว่า ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งปรากฏชื่อบุคคลอื่นอยู่ในทะเบียนบ้านของตน โดยบุคคลนั้นมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านจริง ให้เจ้าบ้านหรือผู้ซึ่งเจ้าบ้านมอบหมาย นำสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน ไปแสดงต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๐ วัน หรือแจ้งกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง

^{๓๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘.

๒.๒.๔ ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น แจ้งรายชื่อบุคคลที่ถูกถอนรายชื่อจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเพื่อแก้ไขบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ถูกต้อง^{๓๓}

๒.๓ การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีคำสั่งศาลหรือศาลพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลใดและได้แจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบคำพิพากษาแล้วให้จัดให้มีการบันทึกลงในทะเบียนการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

เมื่อมีประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แจ้งรายชื่อบุคคลที่ถูกเพิกถอนสิทธิให้ผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเพื่อจัดทำหรือแก้ไขบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ถูกต้อง

กรณีนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ได้ประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้ว ให้ตรวจสอบว่ามีชื่อผู้ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ หากมีให้ขีดฆ่าออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

๒.๔ การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

เมื่อมีการประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นใดให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นนั้น หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีหน้าที่รับแจ้งเหตุและดำเนินการเกี่ยวกับการรับแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งแทนผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายที่ท้องถิ่น โดยประชาชนผู้แจ้งเหตุสามารถที่จะดำเนินการแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ ดังนี้

๒.๔.๑ เจ็บป่วย ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้แจ้งโดยทำเป็นหนังสือ

๒.๔.๒ ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นโดยตรงหรือส่งทางไปรษณีย์

๒.๔.๓ ต้องแจ้งก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๗ วัน

๒.๔.๔ ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ลงรับหนังสือแจ้งเหตุนั้นตามระเบียบงานสารบรรณ กรณีแจ้งทางไปรษณีย์ให้ถือวันที่ตามประทับตราไปรษณีย์

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐.

เมื่อนายทะเบียนฯ พิจารณาเห็นว่าเหตุที่แจ้งไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นเหตุจำเป็นตามกฎหมายและข้อกำหนด ข้อ ๒๕ ให้หมายเหตุไว้ในบัญชี แจ้งเหตุความจำเป็น แล้วลงลายมือชื่อ วัน เดือน ปี กำกับไว้^{๓๔}

แต่ถ้านายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นเห็นว่าเหตุที่แจ้งมิใช่เหตุจำเป็น ให้แจ้งผู้ยื่นคำร้องทราบภายใน ๓ วันนับแต่วันได้รับหนังสือแล้วเก็บหนังสือแจ้งเหตุไว้เป็นหลักฐาน ถ้ามิได้แจ้งเหตุจำเป็นก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๗ วัน ก็สามารถแจ้งภายใน ๗ วันนับแต่วันเลือกตั้งได้อีกกรณีหนึ่ง ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นจัดส่งบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งชุดที่คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งได้หมายเหตุลงคะแนนของแต่ละหน่วยเลือกตั้งไปให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางหรือผู้ได้รับมอบหมายภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันเลือกตั้ง

จากที่กล่าวมาเบื้องต้น จะเห็นว่า การบริหารจัดการเลือกตั้งท้องถิ่น ในแต่ละขั้นตอนและทุกกระบวนการ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ล้วนมีบทบาทและหน้าที่ในการเข้าไปมีส่วนในการคิดและตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและให้ความเห็นชอบ ในทุกขั้นตอน

๒.๖ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง

จากลักษณะ โครงสร้างพื้นฐานของสังคมไทย และกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และทางการเมืองของไทยที่มีพื้นฐานมาจากหลายระบบ จึงทำให้สังคมไทย และคนไทยมีอุดมการณ์ และพฤติกรรมทางการเมืองที่พอสรุปได้ดังนี้

๑. ลักษณะอำนาจนิยม คนไทยส่วนใหญ่ชอบใช้อำนาจเด็ดขาด เคารพเชื่อฟังและอ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ รวมทั้งมอบอำนาจ และความรับผิดชอบในทุกอย่างไว้ที่ผู้นำ ไม่ว่าจะระบบการเมืองระดับชาติหรือครอบครัว มักจะรวมอำนาจไว้ที่ผู้นำ

๒. นิยมระบบเจ้านายกับลูกน้อง ในสังคมไทยคนส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มพวกพ้องกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเสมอ ผู้นำจะเป็นผู้มีอำนาจวาสนา มีบารมี ต้องสามารถให้ความคุ้มครองและให้ผลประโยชน์แก่ลูกน้องได้ ส่วนลูกน้องต้องให้การสนับสนุนและบริการแก่นาย ในสังคมไทยจะปรากฏในระบบราชการและในวงการเมืองว่าการเป็นเจ้าคนนายคนได้รับการยกย่องมาก

๓. ยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ลักษณะคนไทยเป็นผู้ถึงผลเลิศในทางปฏิบัติมากกว่าจะยึดมั่นในอุดมการณ์ กล่าวคือ จะสนใจในสิ่งที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติโดยปรับตัวเข้ากับ

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓.

สิ่งแวดล้อมหรือสภาพความเป็นจริง โดยไม่ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องที่คุณทำได้หรือได้รับประโยชน์แก่ตนเองอย่างชัดเจน เช่น การนิยมเข้าข้างผู้ชนะ

๔. มีการจัดลำดับฐานะในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ระบบศักดินาทำให้มีการแบ่งชนชั้นในสังคมไทยให้รู้จักที่ต่ำที่สูง ไม่ควรตีตนเสมอผู้ใหญ่ คนไทยยึดถือสิ่งที่ติดตัวมา เช่น ชาตวิภูมิ วิทยุภูมิ และคุณวิภูมิ มากกว่าความสามารถของบุคคล บุคคลที่มีคุณสมบัติเหล่านี้ถือว่าเป็นผู้ใหญ่ที่ผู้น้อยจะต้องให้ความเคารพเชื่อฟัง การยึดมั่นในค่านิยมเหล่านี้ทำให้คนไทยยอมรับความเสมอภาคของบุคคล

๕. ความเป็นอิสระนิยม คนไทยรักความอิสระ ชอบทำอะไรตามลำพังตนเองไม่ชอบการถูกบังคับหรือตกอยู่ภายใต้การออกคำสั่งของบุคคลอื่น ขาดระเบียบกฎเกณฑ์ในการดำรงชีวิต ขาดระเบียบวินัย ทำให้ต่างคนต่างอยู่ การรวมกลุ่มทางการเมืองเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งจึงเป็นไปได้ยาก ความยอมรับผิดชอบต่อสังคมมีน้อย

๖. ยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม คนไทยจำนวนไม่น้อยยังยึดมั่นในความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติแบบเก่าๆ อยู่ กล่าวคือ ยังเชื่อในเรื่องภูตผีปีศาจ ไสยศาสตร์ของขลัง และ โชคลางอยู่ โดยยึดถือสิ่งเหล่านี้เป็นที่พึ่งทางใจ โดยเฉพาะเมื่อประสบปัญหาหรือความเดือดร้อน จึงเป็นการยากที่คนไทยทั่วไปจะยึดหลักเหตุผล รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ ไม่เรียกร้องบริการจากรัฐโดยตรงแต่ใช้วิธีการเรียกร้องขอความกรุณา แต่จะมีลักษณะอนุรักษนิยม ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงเพราะจะทำให้เกิดความไม่มั่นคง

๗. ความเฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้นหรือสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง คนไทยโดยทั่วไปจะพอใจในสภาพที่เป็นอยู่ของตนเอง จะยอมรับสภาพที่เสียเปรียบของตน โดยถือว่าตนเองทำบุญมาเพียงแค่นั้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะเชื่อในกรรมเก่า จึงไม่กระตือรือร้นชวนช่วย

๘. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มองโลกในแง่ร้ายและขาดความไว้วางใจในผู้อื่น คนไทยจำนวนมากขาดความเชื่อมั่นในตนเองในการแก้ปัญหา หรือการเอาชนะสิ่งแวดล้อม หรือได้รับการปฏิบัติด้วยความไม่เป็นธรรม เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจะแสวงหาที่พึ่ง ไม่คิดว่าตนเองมีความสามารถแก้ไขได้ โดยหันไปพึ่งอำนาจศักดิ์สิทธิ์

๙. การรักษาความสงบและการประนีประนอม คนไทยส่วนใหญ่รักสงบ ไม่นิยมความรุนแรง หลีกเลียงความขัดแย้ง มีความอดทนต่อการถูกเอาเปรียบ ถ่อมตัว เกรงใจผู้อื่น ทำให้คนไทยไม่กล้าวิพากษ์วิจารณ์หรือคัดค้านผู้อื่นหรือผู้มีอำนาจ^{๓๕}

^{๓๕} ทินพันธุ์ นาคะตะ, การเมืองการบริหาร : ภาระของชาติ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔), หน้า ๓๖-๔๑.

๒.๖.๑ แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

๑. ความหมายพฤติกรรมการณ์เลือกตั้ง

พฤติกรรมการณ์เลือกตั้ง นักรัฐศาสตร์ ใช้คำว่า พฤติกรรมทางการเมือง (Political behavior) นักวิชาการ นักรัฐศาสตร์ ให้ความหมายและขอบเขตแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายหรือเจตนาของบุคคลเหล่านั้นเป็นสำคัญ แต่ถ้ากล่าวถึงพฤติกรรมทางการเมืองตามความหมายอย่างเข้าใจง่ายๆ อาจจะหมายถึงเรื่องของการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้ามามีส่วนในกิจกรรมหรือองค์กรทางการเมือง การมีความสัมพันธ์ติดต่อกับนักการเมือง การอภิปรายหรือการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในปัญหาการเมือง ตลอดจนความสนใจติดตามข่าวสารต่างๆ ในทางการเมือง

พฤติกรรมในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง นับเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทางการเมือง พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในระบบการเมืองต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบการเมืองประเภทใดๆ ก็ตาม ถือได้ว่าเป็นหัวใจของกิจกรรมทางการเมืองทุกระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่มีปัจจัยเกี่ยวข้องกันอย่างซับซ้อนยิ่งถ้าเป็นการเลือกตั้งที่มีการแข่งขันทางการเมืองสูงแล้วยังมีการใช้เทคนิค และกลยุทธ์ต่างๆ ในกิจกรรมเลือกตั้งสูงตามไปด้วย สังเกตว่าการเลือกตั้งในปัจจุบันนับวันแต่จะมีความซับซ้อนหรือมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากขึ้น มีคนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น มีการใช้เงินในการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก สร้างความสำคัญให้แก่องค์กรทางการเมืองต่างๆ มากขึ้น และที่สำคัญ คือ การเลือกตั้งได้สร้างความชอบธรรมให้กับการปกครองสมัยใหม่ได้อย่างดียิ่ง สามารถกำหนดได้ทันทีว่าจะให้ใครหรือคนกลุ่มใดเป็นผู้ปกครอง^{๓๖}

๒. ทฤษฎีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง นักสังคมศาสตร์ได้แบ่งทฤษฎีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ

๑. ทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด (Deterministic Theories)

๒. ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously Rational Theories)

๓. ทฤษฎีระบบ (Systems Theories)

๔. ทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด (Deterministic Theories) ทฤษฎีปัจจัยตัว กำหนด ระบุว่า “ปัจจัยทางสังคมเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง” ทฤษฎีดังกล่าวเสนอว่าปัจจัยทางสังคมอันเป็นภูมิหลังของบุคคล ทั้งในระดับกว้างทั่วไปและเรื่อยลงมาจนถึงช่วงที่มีการตัดสินใจ มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทฤษฎีนี้เป็นการเสนอ

^{๓๖} พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, “กรอบการมองพฤติกรรมการณ์เมือง”, วารสารสังคมศาสตร์, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๒๓) : ๗๗-๗๘.

เงื่อนไขกำหนด “รูปแบบ” (Pattern) ของพฤติกรรม ซึ่งไม่ได้มุ่งที่จะทำนายพฤติกรรมในอนาคต แต่ให้ประโยชน์ในด้านการจัดตัวแปรอันหลากหลายที่เกี่ยวข้องกันในทางเศรษฐกิจและ สังคมให้เป็นระเบียบ

๒. ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously Rational Theories) ในทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผลเน้นที่ปฏิภยาของความสำนึกหรือตรงของผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงที่มีต่อการบริหารการเลือกตั้ง นโยบายของพรรค และสภาพของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ลักษณะคล้ายกับกรอบความคิดเชิงเหตุผล (Rational Framework) ของผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเสมือนกับการตัดสินใจของผู้บริโภคในทางเศรษฐศาสตร์

๓. ทฤษฎีระบบ (Systems Theories) ทฤษฎีระบบ เป็นการศึกษาพฤติกรรม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยการพิจารณาเชิงระบบทั่วไปว่า ปัจจัยแวดล้อมที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงสมัยที่มีการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลระยะสั้น (Short-term forces) เช่น ความสนใจในตัวผู้สมัคร ความเห็นต่อนโยบายและปัญหาทางการเมือง ภาพพจน์ที่มีต่อการปฏิบัติงานของพรรค สถานการณ์ภายใน และภายนอกประเทศ สภาพการแข่งขันของผู้สมัคร เป็นต้น จะผันแปรไปในแต่ละช่วงสมัยของการเลือกตั้ง เมื่อประมวลรวมกันแล้วจะมีผลต่อปัจจัยพื้นฐาน คือ ความนิยมพรรค ซึ่งอาจทำให้ผู้ลงคะแนนเสียงเปลี่ยนความนิยมจากพรรคหนึ่งไปยังอีกพรรคหนึ่ง เป็นการแกว่งออกจากสภาวะสมดุล “ปกติ” และเมื่อมีการเลือกตั้งคราวต่อไป ก็จะมีการแกว่งกลับโดยนัยเดียวกันเช่นนี้เรื่อยไป

๓. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ปัจจัยที่มีอิทธิพลให้เกิดการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง คือ

๑. ปัจจัยระยะสั้น (Short Term) เช่น เศรษฐกิจ สื่อสารมวลชน นักการเมือง เงิน การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และมติมหาชน

๒. ปัจจัยระยะยาว (Long Term) เช่น ผู้สมัคร นโยบาย ความเชื่อมโยงระหว่างพรรคกับกลุ่มสังคม^{๓๗}

๔. กระบวนการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง กระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งแบ่งออกเป็น ๔ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้ง คือ ขั้นตอนของการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ซึ่งจะเริ่มจากการได้รับข่าวสารว่าจะต้องมีการเลือกตั้ง การได้รับข่าวสารของการสมัครรับเลือกตั้ง การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง และนโยบายต่างๆ ของพรรคการเมืองของผู้สมัครรับ

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน.

เลือกตั้ง ซึ่งการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งนั้น ประชาชนจะได้รับข่าวสารโดยผ่านทางสื่อ หรือช่องทางต่างๆ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ขั้นตอนที่ ๒ การสร้างหลักเกณฑ์ และการให้นำหนักของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้ง

เมื่อผู้ลงคะแนนเสียงยอมรับว่าจะต้องมีการตัดสินใจ และได้รับข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือนโยบายของพรรค ก็จะสร้างหลักเกณฑ์ในการที่จะคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อที่จะเลือกคนที่ตนเองต้องการและถูกใจมากที่สุด

ขั้นตอนที่ ๓ การประเมินและการจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

เมื่อได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ และให้นำหนักของหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการลงคะแนนเสียงแล้ว หลังจากนั้นจะเป็นการประเมินผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนควรจะได้รับการประเมินเท่าไร ตามการประเมินของผู้ลงคะแนนเสียงแต่ละคน

ขั้นตอนที่ ๔ การตัดสินใจสุดท้าย ที่จะลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง

ขั้นตอนนี้อาจจะมีเหตุการณ์บางอย่างเข้ามาสอดแทรก คือ ผู้ลงคะแนนเสียงบางคนอาจจะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามอิทธิพลของสิ่งของ เงินทอง ที่ได้รับจากหัวหน้าคะแนน ซึ่งเงิน และสิ่งของนี้อาจจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจการลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง กล่าวคือ ถึงแม้จะมีขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งมาโดยตลอด จนกระทั่งได้ตัวผู้สมัครที่ได้รับการประเมินสูงสุด แต่เมื่อได้รับเงิน หรือสิ่งของไปแล้ว อาจจะทำการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครที่ตนเองรับสิ่งของหรือเงินทองมาก็ได้^{๓๔}

๒.๖.๒ พฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนชาวไทย

พฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของราษฎรไทยที่ผ่านๆ มาต้องยอมรับว่า “ราษฎรไทยยังขาดความรู้ ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย การศึกษายังไม่แพร่หลายไปไม่ทั่วประเทศ ความเจริญของบ้านเมืองในหลาย ๆ ด้านยังอยู่ในระดับที่ยังไม่พัฒนา จึงคาดหวังให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งมาก ๆ ไม่ได้ ขณะเดียวกันระบบการสื่อสารยังไม่เจริญ การแจ้งข่าวสารแก่ราษฎรมีอุปสรรค สิ่งดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ทำให้ราษฎรมาใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย”^{๓๕}

^{๓๔} สัมฤทธิ์ ราชสมณะ, “กระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๓๐, หน้า ๗๖-๗๑.

^{๓๕} เชาวนะ ไตรมาส, ข้อมูลพื้นฐาน ๖๖ ปี ประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันนโยบายการศึกษา, ๒๕๔๑), หน้า ๔๐๕-๔๐๖.

พฤติกรรมอย่างหนึ่งของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนก็คือ มักจะเลือกบุคคลมากกว่าพรรค สุขุม นวลสกุล ในหนังสือการเมืองการปกครองไทยให้ความเห็นว่า “คนชนบทมักจะเลือกตั้งบุคคลมากกว่าพรรค แต่คนกรุงเทพฯ มีแนวโน้มที่จะเลือกพรรคมากกว่าตัวบุคคล”^{๑๐}

๒.๖.๓ พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกับการรณรงค์หาเสียง

ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสิ่งที่สำคัญคือ ๑ การสำรวจความคิดเห็นมหาชน (Public Opinion) ๒ การศึกษาการวัดคะแนนนิยมทางการเมือง (Poll) เป็นการนำความรู้หลายสาขามาผสมผสานกัน เช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา สถิติและคณิตศาสตร์ ซึ่งสาระสำคัญของมติมหาชนส่วนมากมักมีที่มา ๓ แห่ง คือ

๑. สื่อมวลชน (Mass Media) เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต

๒. กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) เป็นกลุ่มที่มีจุดประสงค์เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองโดยการแสดงออกด้วยวิธีการต่างๆ

๓. ผู้นำ (Elite)

มติมหาชน (Public Opinion) หมายถึง ความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งเป็นการแสดงออกของทัศนคติของบุคคลด้วยภาษา และคำพูด^{๑๑}

องค์ประกอบของมติมหาชน

๑. ตัวประเด็นหรือปัญหา (Issue)

๒. ประชาชนผู้เกี่ยวข้องกับประเด็น

๓. มติหรือความคิดเห็น (Opinion)

๔. การแสดงออกความคิด (The Expression of Opinion)

๕. เวลา (Time)

๒.๖.๔ เงินกับการหาเสียงเลือกตั้ง

การเลือกตั้งในปัจจุบันปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด หรือชี้เป็นชี้ตายในปัจจุบันนี้ เงินกลายเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ความรู้ ความสามารถ หรือความดีของผู้สมัครจำเป็นต้องมีอำนาจเงิน โดยเฉพาะผู้สมัครหน้าใหม่ที่ต้องการได้รับเลือกเข้ามาเลยในสมัยแรกยิ่งจะต้องใช้เงินมากกว่าผู้สมัครคนอื่นๆที่เคยเป็นนักการเมืองหรือเคยได้รับเลือกมาแล้ว ซึ่งในการเลือกตั้งอาจแบ่งค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

^{๑๐} สุขุม นวลสกุล, การเมืองการปกครองไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๕), หน้า ๔๐๖.

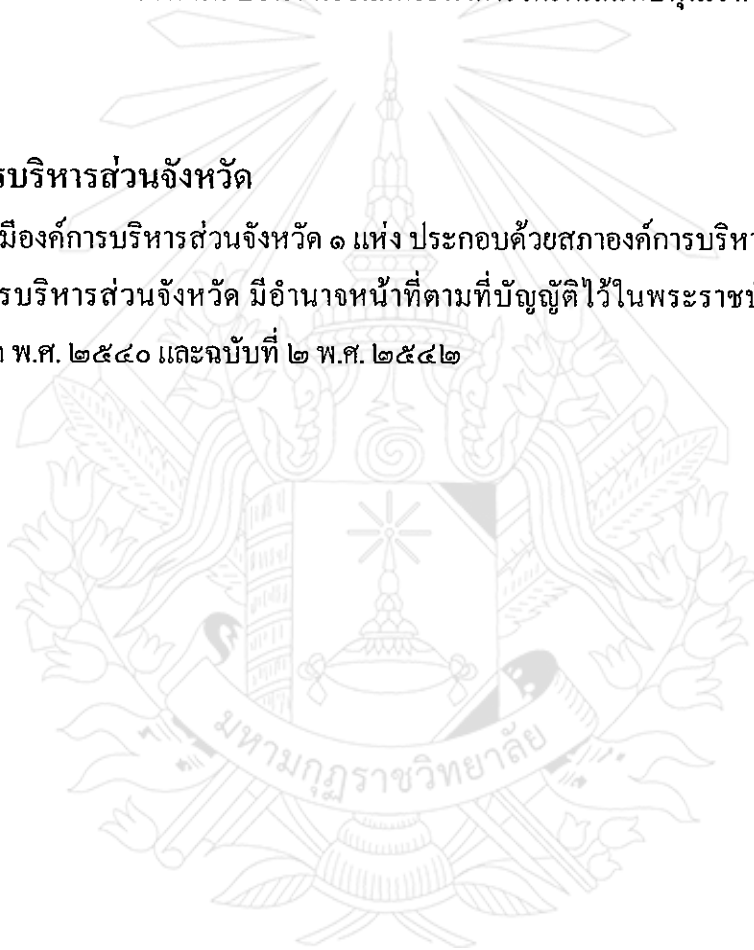
^{๑๑} พิษณุ กลากานา, “พฤติกรรมกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง”, รัฐสภาสาร, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ (มีนาคม ๒๕๔๕) : ๑๐๔.

๑. ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่สามารถเปิดเผยได้หรือสามารถตรวจสอบได้ เห็นโดยทั่วๆ ไปว่า ผู้สมัครจะต้องใช้ในค่าใช้จ่ายต่างๆ เหล่านี้ เช่น ค่าไปสเตอร์ ค่าทำเทป หรืออัดสปอร์ดโฆษณา ค่าเช่ารถโฆษณา ค่าเช่าเครื่องขยายเสียง ค่าเบี้ยเลี้ยงคนขับรถ และคณะกรรมการหาเสียง และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ทั่วๆ ไป เช่น ค่าอาหาร เครื่องดื่ม น้ำชา กาแฟ เป็นต้น

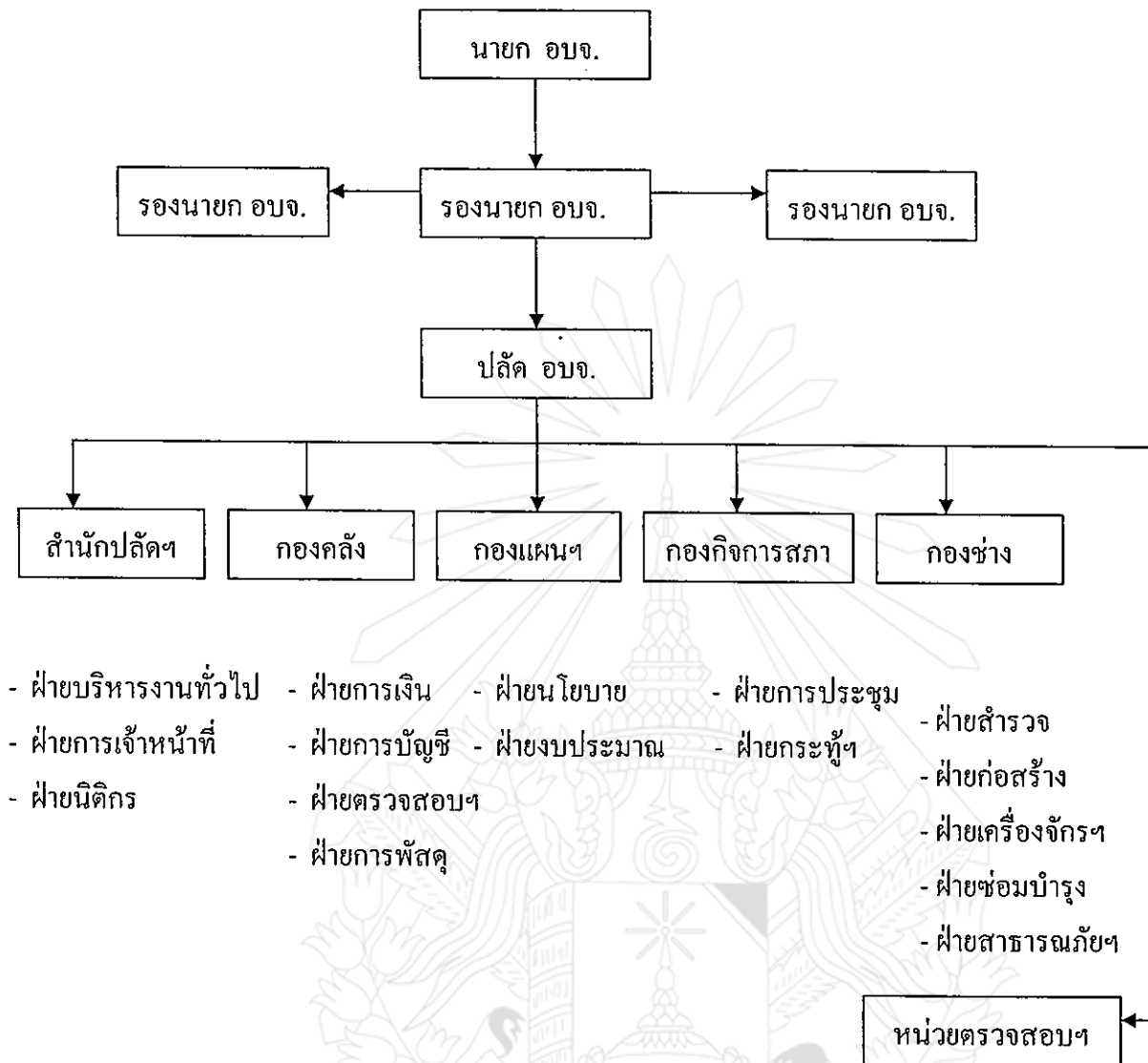
๒. ค่าใช้จ่ายที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ ซึ่งเป็นจำนวนเงินจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็น ค่าใช้จ่ายในการจ่ายเงินให้ห้วคะแนน ไปซื้อเสียง ค่าใช้จ่ายสำหรับแจกชาวบ้านรายหัว ค่าใช้จ่ายสำหรับช่วยในงานต่างๆ เงินอุทิศให้สำหรับสิ่งสาธารณูปโภคของชาวบ้าน เช่น การซื้อสิ่งที่เป็นของส่วนรวมให้สำหรับชาวบ้านหนึ่ง การสร้างถนน บ่อน้ำ หรือแม้กระทั่งการให้เงินสมทบทุนเข้ากองทุนของหมู่บ้าน เป็นต้น^{๔๒}

๒.๗ โครงสร้างองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ในจังหวัดหนึ่งให้มืองค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๔๒} กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๒๖), หน้า ๑๖๕.

แผนภูมิ โครงสร้างการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัด^{๔๓}

๒.๗.๑ ฝ่ายนิติบัญญัติ มีสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มีวาระในการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี ประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด มีหน้าที่หลักในการออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด สำหรับบังคับใช้ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ และควบคุมการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัด ผู้ดำรงตำแหน่งในสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน.

๒.๗.๒ ฝ่ายบริหาร พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาจากการเลือกตั้งของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเป็นผู้ดำเนินกิจการส่วนจังหวัดควบคู่ไปกับสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด อีกนัยหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในราชการส่วนจังหวัดตามกฎหมายกำหนดไว้ โดยรับผิดชอบต่อสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดในอันที่จะดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงเพื่อความผาสุกของประชาชน และในส่วนราชการมีปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นข้าราชการประจำเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาและบริหารงานรองจากนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งในองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้แบ่งส่วนราชการ ดังนี้

๑) สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับราชการทั่วไปขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และราชการที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกองหรือส่วนราชการใดในองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยเฉพาะ รวมทั้งกำกับและเร่งรัดการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทางและแผนปฏิบัติการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

๒) กองกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด การประชุมกรรมการต่างๆ ของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดการจัดทำระเบียบวาระการประชุม รายงานการประชุม การติดตามผลการปฏิบัติตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือกรรมการต่างๆ ของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด งานเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับการประชุม การตั้งกระทู้ถาม ข้อซักถามของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด งานระเบียบการทะเบียนประวัติและสิทธิสวัสดิการของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

๓) กองแผนและงบประมาณ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานวิเคราะห์นโยบาย และแผนงานการจัดการทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด การประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด งานคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด การจัดข้อมูลบัญชีงบประมาณรายจ่ายประจำปี การตรวจติดตามและประเมินผลแผนงานและโครงการ การจัดระบบข้อมูลองค์การบริหารส่วนจังหวัดและงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

๔) กองคลัง มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานการจ่าย การรับ การนำส่งเงิน การเก็บรักษาเงิน และเอกสารทางการเงิน การตรวจสอบใบสำคัญ ฎีกา งานเกี่ยวกับเงินเดือนค่าจ้าง ค่าตอบแทน เงินบำเหน็จ บำนาญ เงินอื่นๆ งานเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณ ฐานะทางการเงิน การ

จัดสรรเงินต่างๆ การจัดทำบัญชีทุกประเภท ทะเบียนคุมเงินรายได้ และรายจ่ายต่างๆ การควบคุมการเบิกจ่าย งานทางบตตลอดประจำเดือน ประจำปี งานเกี่ยวกับการพัสดุขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

๕) กองช่าง มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการสำรวจ ออกแบบ การจัดทำข้อมูลทางด้านวิศวกรรม การจัดเก็บและทดสอบคุณภาพวัสดุ งานออกแบบและเขียนแบบ การตรวจสอบการก่อสร้าง งานการควบคุมอาคารตามระเบียบกฎหมาย งานแผนการปฏิบัติงานการก่อสร้างและซ่อมบำรุง การควบคุมการก่อสร้างและซ่อมบำรุง งานแผนงานด้านวิศวกรรมเครื่องจักรกล การรวบรวมประวัติติดตาม ควบคุมการปฏิบัติงานเครื่องจักรกล การควบคุม การบำรุงรักษาเครื่องจักรกล และยานพาหนะงานเกี่ยวกับแผนงาน ควบคุม เก็บรักษา การเบิกจ่ายวัสดุ อุปกรณ์ อะไหล่ น้ำมันเชื้อเพลิง และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

๖) หน่วยตรวจสอบภายใน มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานการตรวจสอบบัญชี เอกสารการเบิกจ่าย เอกสารการรับเงินทุกประเภท ตรวจสอบการเก็บรักษาหลักฐานการบัญชี งานตรวจสอบพัสดุและเก็บรักษา งานตรวจสอบทรัพย์สินและการทำประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและได้รับมอบหมาย^{๔๔}

๒.๘ สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

๒.๘.๑ ลักษณะทางภูมิศาสตร์และเขตการปกครอง

๑) ที่ตั้ง

จังหวัดยโสธรมีรูปร่างคล้ายพระจันทร์ครึ่งเสี้ยว ยาวจากทิศเหนือลงมาทิศใต้ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยรถยนต์ ประมาณ ๕๓๑ กิโลเมตร (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑-๒, ๒๐๗ และ ๒๐๒)

ตราประจำจังหวัด

รูปสิงห์ ๒ ตัว หันหน้าเข้าหาพระเจดีย์ และมีดอกบัวอยู่ใต้ฐาน

รูปสิงห์ หมายถึง สัญลักษณ์ในการตั้งเมืองยโสธร คือ บ้านสิงห์ท่าเดิม กับบ้านสิงห์โคกโดยจาก

พงศาวดารเมืองยโสธร

รูปพระเจดีย์ หมายถึง พระธาตุพระอานนท์ซึ่งเป็นที่เคารพ กราบไหว้ ของชาวยโสธร และเมืองใกล้เคียง

รูปดอกบัว หมายถึง สัญลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน.

(ก่อนวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๑๕ อำเภอโยธธร ขึ้นสังกัดกับจังหวัดอุบลราชธานี ต่อมา โดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๗๐ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ ได้ยกฐานะอำเภอโยธธร ขึ้นเป็นจังหวัดโยธธร เพื่อสืบประวัติจึงคง รูป “ดอกบัว” ไว้เป็นอนุสรณ์)

คำขวัญประจำจังหวัดโยธธร

“โยธธร เมืองบังไฟโก้ แดงโหมหวาน หมอนขวานผ้าขิด แหล่งผลิตข้าวหอมมะลิ”

๒. ขนาดพื้นที่

มีเนื้อที่ประมาณ ๔,๑๖๑,๖๖๔ ตร.กม. หรือ ประมาณ ๒,๖๐๑,๐๔๐ ไร่

๒.๘.๒ อาณาเขต

จังหวัดโยธธร ตั้งอยู่ที่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ระหว่างเส้นแวงที่ ๑๐๔ และ ๑๐๕ องศาตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดศรีสะเกษ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดร้อยเอ็ด

๒.๘.๓ ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

๑) ภูมิประเทศ

จังหวัดโยธธร มีแม่น้ำชีไหลผ่านตอนใต้ของจังหวัด สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงอยู่เหนือระดับน้ำทะเล ประมาณ ๒๒๗ ฟุต มีพื้นที่เป็นภูเขาบางส่วนทางตอนเหนือของจังหวัด อยู่ในเทือกเขาภูพาน เขต อ.เลิงนกทา อ.กุศุม สภาพดินทั่วไปเป็นดินทรายไม่อุ้มน้ำ ทำการเกษตรไม่ค่อยดีนัก

๒) ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง และป่าโปร่งอากาศร้อนจัดในฤดูร้อน และหนาวจัดในฤดูหนาว มีอุณหภูมิอยู่ระหว่าง ๑๒.๑ - ๔๑.๑ C

๒.๘.๔ เขตการปกครอง

จังหวัดโยธธร แบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาค/ท้องถิ่น ออกเป็น ๕ อำเภอ ๗๘ ตำบล ๘๖๒ หมู่บ้าน ดังนี้

๑. อำเภอเมืองโยธธร	๑๗	ตำบล	๑๘๓	หมู่บ้าน
๒. อำเภอกุศุม	๕	ตำบล	๑๒๓	หมู่บ้าน
๓. อำเภอคำเขื่อนแก้ว	๑๓	ตำบล	๑๑๒	หมู่บ้าน
๔. อำเภอป่าดิว	๕	ตำบล	๕๗	หมู่บ้าน

๕. อำเภอมหาชนะชัย	๑๐	ตำบล	๑๐๒	หมู่บ้าน
๖. อำเภอเลิงนกทา	๑๐	ตำบล	๑๓๕	หมู่บ้าน
๗. อำเภอทรายมูล	๕	ตำบล	๕๓	หมู่บ้าน
๘. อำเภอก้อวัง	๔	ตำบล	๔๕	หมู่บ้าน
๙. อำเภอไทยเจริญ	๕	ตำบล	๔๘	หมู่บ้าน

๒.๘.๖ การเมืองการปกครองและประชากร

๑) ประชากร

จำนวนประชากรทั้งสิ้น ๕๕๒,๗๑๔ คน

เป็นชาย ๒๗๗,๕๓๘ คน

เป็นหญิง ๒๗๕,๑๗๖ คน

๒) การเมืองระดับต่าง ๆ

๑. จำนวนสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดยโสธร

๑.๑ สมาชิกวุฒิสภา มีจำนวน ๒ คน

๑.๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวน ๔ คน

๒. จำนวนสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกองค์การ

บริหารส่วนตำบล (อบต.)

๒.๑ สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน ๓๐ คน

๒.๒ สมาชิกสภาเทศบาล

๒.๒.๑ เทศบาลเมืองยโสธร จำนวน ๑๘ คน

๒.๒.๒ เทศบาลตำบล ๘ แห่งๆ ละ ๑๒ คน

๒.๓ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (๑๘ แห่ง) จำนวนสมาชิกแต่ละแห่งขึ้นอยู่กับจำนวนหมู่บ้านในแต่ละตำบล

๒.๘.๗ องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร

๑) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร

องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรจัดตั้งขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๑๕ ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช ๒๔๘๘ เป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัดขนาดกลาง

ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร

บุคลากรจำนวน ๑๘๔ คน แบ่งเป็น

- ข้าราชการประจำ ๑๐๐ คน

- ลูกจ้างประจำ ๑๘ คน
- ลูกจ้างชั่วคราว และพนักงานจ้างตามภารกิจ ๖๖ คน

๒) โครงสร้างการบริหารราชการ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีตำแหน่งในสายงาน ๕๑ สายงาน แบ่งหน้าที่ภารกิจตามกลุ่มงาน ดังนี้

๑. สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
๒. กองกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
๓. กองแผน และงบประมาณ
๔. กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
๕. กองส่งเสริมสุขภาพชีวิต
๖. กองคลัง
๗. กองช่าง “๔”

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรมการปกครอง ได้รายงานการวิจัยเรื่อง “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๘” ผลการรายงานปรากฏว่า

- พฤติกรรมการซื้อสิทธิ-ขายเสียงเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงให้พบว่า การแจกเงิน ยังเป็นวิธีการที่นำมาใช้มากที่สุด
- บุคคลที่ผู้สมัครใช้ในการหาคะแนนเสียง มากที่สุด คือ ตัวแทนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง (หัวคะแนน) รองลงมา คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- สาเหตุที่ทำให้เกิดการซื้อ-ขายเสียงมากที่สุด คือ ผู้สมัครต่างๆ เห็นว่าจำเป็นต้องมีเพื่อให้ตนเองชนะ รองลงมาคือ ทางราชการไม่ปราบปรามอย่างจริงจัง ประชาชนในพื้นที่ต้องการให้แจก และหัวคะแนนเรียกร้อย ตามลำดับ

“องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร, แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (๒๕๔-๒๕๕๒), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น), ๒๕๔๑, หน้า ๕๕.

- เมื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบเห็นการซื้อขายเสียง จะแจ้งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ เช่น องค์กรกลางฯ มากที่สุด รองลงมา คือ จะอยู่เฉยๆ แจ้งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ และแจ้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ^{๔๖}

อุดม พิริยสิงห์ ได้รายงานการวิจัย เรื่อง “การซื้อสิทธิ-ขายเสียง และผลจากการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ ผลการรายงานปรากฏว่า

๑. ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมุ่งมั่นในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้เตรียมการซื้อสิทธิขายเสียงเป็นหลักโดยผ่านกระบวนการจัดตั้ง และควบคุมหัวคะแนนตั้งแต่ระดับจังหวัดจนถึงหมู่บ้าน จัดเลี้ยงอาหาร และเครื่องดื่มที่บ้าน และนอกบ้านของผู้สมัคร แจกขันทันน้ำ ผ้าถุง เหมียวพระ ขนมหั้วสาร น้ำปลา เนื้อวัว หมาก พลุ แก่นคูณ บุหรี่ เสื้อยืด และคู่มือแลกเงิน บริจาคเงินและสิ่งสาธารณูปโภคให้แก่ชุมชนตามโอกาส มีการพนันขันต่อ และซื้อบัตรประชาชน จัดพิมพ์เอกสารกล่าวหา และโจมตีกันประปราย ดำเนินการหยั่งเสียงเป็นระยะเพื่อประเมินคะแนนเสียง และนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการหาเสียงแต่ละช่วง จัดนำเที่ยว และแจกเงิน และจ่ายเงินค่าตอบแทนแก่ผู้ให้ความช่วยเหลือตามฐานานุรูปผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคามทุกคนต่างใช้เงินซื้อสิทธิ-ขายเสียงมากน้อยแตกต่างกัน โดยกำหนดเป็นอัตรารายบุคคล และรายครอบครัวในวงเงินประมาณ ๕๐๐-๑,๐๐๐ บาท

๒. คณะกรรมการองค์กรกลางการเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม ได้กำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานเป็น ๕ ระดับ คือ คณะกรรมการองค์กรกลางจังหวัดมหาสารคาม และคณะกรรมการที่ปรึกษา คณะกรรมการองค์กรกลางเขตเลือกตั้งที่ ๒ ฝ่ายปฏิบัติงานสามฝ่าย คณะทำงานองค์กรกลางอำเภอ ผู้ประสานงานอาสาสมัคร และอาสาสมัครองค์กรกลาง โดยวางแผน และปฏิบัติงานจำแนกเป็น ๖ งานคือ งานรณรงค์และเผยแพร่ งานสังเกตการณ์การเลือกตั้ง งานรับแจ้งเหตุ งานศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง งานรายงานผล และการประสานงาน

คณะกรรมการองค์กรกลางการเลือกตั้งประสบปัญหาในการปฏิบัติงานคือ มีบุคลากรน้อย และบางคนขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เครื่องมือติดต่อสื่อสารมีไม่เพียงพอ ระยะเวลาการปฏิบัติงานทุกชั้นตอนสั้นเกินไป ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับการปฏิบัติงาน เกรงกลัวอำนาจ และอิทธิพลในท้องถิ่นไม่ได้รับความร่วมมืออย่างจริงจังจากทั้งข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนและคณะกรรมการองค์กรกลาง เป็นบางคนทุกกลุ่ม และปัญหาสุดท้ายคือ การปฏิบัติงานขาดกฎหมายรองรับ

^{๔๖}กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย, “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๘”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น), ๒๕๓๘, ๑๑๐ หน้า.

๓. คณะกรรมการองค์กรกลางการเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม สามารถปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่และบรรลುವัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในระดับดีพอสมควร โดยรณรงค์เผยแพร่ให้ประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเพิ่มมากขึ้น พบว่ามีการซื้อสิทธิ-ขายเสียงกันอย่างหนาแน่นทั้งสองเขตเลือกตั้ง และกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นประโยชน์ขององค์กรกลางในระดับปานกลาง

คณะกรรมการองค์กรกลางการเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม เสนอให้จัดตั้งองค์กรรับผิดชอบการเลือกตั้ง โดยเฉพาะเป็นเอกเทศถาวร และมีกฎหมายรองรับ เป็นข้อเสนอแนะสำคัญที่สุด^{๔๑}

กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย ได้รายงานการวิจัยเรื่อง “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๕” ผลการรายงานปรากฏว่า

“ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีวิธีการหาเสียงหลายประการ โดยเฉพาะการจัดตั้งห้วคะแนนเป็นวิธีการหาเสียงที่สำคัญยิ่งวิธีการหนึ่ง ซึ่งผู้สมัครจะพิจารณาค้นหาบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนในท้องถิ่นนั้น แล้วชักชวนให้มาเป็นพวกตน และมอบหมายให้เป็นผู้ที่รวบรวมคะแนนเรียกว่า “ห้วคะแนน” ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นห้วคะแนนจะพยายามแนะนำให้บุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนไปลงคะแนนให้แก่ผู้ที่ตนสนับสนุน ปกติผู้ที่เป็นห้วคะแนนมักจะได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นนั้นๆ ในการหาเสียงจะพบว่าห้วคะแนนมักจะปะทะกันมากกว่าผู้สมัครจะปะทะกันเอง จากการสัมภาษณ์ประชาชนมีผู้ทราบว่ามี การจัดตั้งห้วคะแนนเพื่อการหาเสียงร้อยละ ๓๗.๗”^{๔๒}

สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ได้รายงานการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย พ.ศ. ๒๕๒๖” ผลการรายงานปรากฏว่า

ผู้ที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในเขตชนบทยอมรับว่าตนไปลงคะแนนเสียง เพราะผู้สมัคร หรือพรรคพวก หรือทางราชการมาขอร้องมากกว่าในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้มีการศึกษาต่ำไปเลือกตั้ง เพราะได้รับการชักชวนด้วยอัตราสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง กลุ่มผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมและกรรมกรตัดสินใจลงคะแนนเสียงโดยคำนึงถึงผู้สมัครเป็นสำคัญ ส่วนบรรดานักธุรกิจ ข้าราชการ และผู้ประกอบอาชีพเป็นครูอาจารย์กลับเลือก โดยคำนึงถึงพรรคมากกว่าตัวบุคคล

ส่วนประเด็นระยะเวลาในการตัดสินใจนั้น พบว่ากลุ่มอาชีพข้าราชการ นักธุรกิจ และครูอาจารย์ได้ตัดสินใจว่าเลือกใครเป็นผู้แทนในระยะเวลาก่อนการเลือกตั้งมากกว่า ขณะที่กลุ่ม

^{๔๑} อุดม พิริยสิงห์, “การซื้อสิทธิ-ขายเสียง และการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียง”, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๓๘, ๑๓๑ หน้า.

^{๔๒} กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย, “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๕”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น), ๒๕๓๐, ๑๓๕ หน้า.

เกษตรกรรมจะตัดสินใจในระยะเวลาใกล้ๆวันเลือกตั้ง ซึ่งอาจทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือหัวคะแนนตัดสินใจแจกเงินและสิ่งของก่อนวันเลือกตั้งเพียง ๒-๓ วัน หรือ ๔-๕ วัน^{๔๘}

ชาญศักดิ์ ถวิล ได้ศึกษาเรื่อง การซื้อ-ขายคะแนนเสียงเลือกตั้ง ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ ในเขตตำบลแขวงบาดาล อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาวិจัยพบว่า

“ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีการศึกษาดี และเคยผ่านการอบรมทางการเมือง จะไม่ยอมขายสิทธิขายเสียง

พฤติกรรมในการซื้อ-ขายคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นสภาพสะท้อนของปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจการเมืองของไทยที่ได้สะสมติดต่อกันมาเป็นเวลานาน

การซื้อ-ขายคะแนนเสียง และระบบหัวคะแนนเป็นปัญหารูปธรรมที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด และมีผลกระทบต่อการปกครอง และการบริหารประเทศ

ปัญหาการซื้อ-ขายคะแนนเสียง เกิดจากระบบของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การแก้ไขปัญหาการซื้อ-ขายเสียง ระบบหัวคะแนน และพฤติกรรมในการหาเสียง และการลงคะแนน จึงไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการระดมคนไปลงคะแนนให้มากๆ หรือบังคับให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือการออกกฎหมายจำกัด หรือกำหนดวิธีเลือกตั้ง หรือหาเสียงแบบต่าง ๆ”^{๔๙}

สมศักดิ์ พฤษย์ไพบุสย์ ได้ทำการศึกษา การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตเลือกตั้งแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า “กระบวนการหาเสียง ในเขตเลือกตั้งที่ศึกษาส่วนใหญ่ยึดถือตัวบุคคลมากกว่าความผูกพันทางองค์การ ซึ่งพิจารณาได้จากการจัดองค์กรหาเสียงความสัมพันธ์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดตั้งหัวคะแนน และยุทธวิธีการหาเสียง ตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นกรณีการหาเสียงของพรรคการเมืองเกิดใหม่ซึ่งไม่มีการจัดตั้งหัวคะแนนของผู้สมัครมาก่อน และปัจจัยหลักที่สามารถแปรเสียงให้เป็นคะแนนได้เป็นปัจจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ได้แก่ ญาติพี่น้อง หัวคะแนน และเงิน ตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นประวัติดูหมิ่นหลังและผลงานของผู้สมัครไม่อาจยืนยันได้ว่าเป็นปัจจัยที่สามารถแปรให้เป็น

^{๔๘} สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, “พฤติกรรมกลางคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย พ.ศ. ๒๕๒๖”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๒๖, ๒๕๔ หน้า.

^{๔๙} ชาญศักดิ์ ถวิล, “การซื้อ-ขายคะแนนเสียงเลือกตั้งศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไปในเขตตำบลแขวงบาดาล อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์”, ปริญญาานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๓๔, ๑๑๘ หน้า.

คะแนนแก่ผู้สมัครได้เพียงใด รวมทั้งปัจจัยด้านเงินและหวัคคะแนนก็มีข้อจำกัดในการแปรเสียงให้เป็นคะแนน”^{๕๐}

๒.๑๐ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาในเรื่อง ปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด โสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งซึ่ง ได้มีการตั้งกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยไว้ดังนี้

ตัวแปรต้น(อิสระ)	ตัวแปรตาม
๑. เพศ ๒. อายุ ๓. วุฒิการศึกษา ๔. ตำแหน่งงานในปัจจุบัน ๕. ระยะเวลาในการทำงาน ๖. รายได้เฉลี่ยเดือนละ	๑. ด้านการมีจิตสำนึกที่ดี ๒. ด้านอุดมการณ์ ๓. ด้านความโปร่งใส

^{๕๐}สมศักดิ์ พุกษ์ไพบูลย์, “การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตเลือกตั้งแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, ปริญญาานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๓๓, ๑๓๕ หน้า.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๓ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- ๓.๔ วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร จำนวน ๑๐๐ คน

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งของข้าราชการในองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร จำนวน ๑๒ ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended) ซึ่งเป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคการณรงค์ป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง

๓.๓ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง

๑. ศึกษาหลักการ ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แนวทางจากการศึกษาจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

๒. กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับหัวข้อคำถามที่เห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง

๓. สร้างแบบสอบถามพร้อมตาราง โครงสร้างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมแล้วนำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญซึ่ง ทำการตรวจสอบความต่าง ด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และผู้วิจัยได้ปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย เพื่อพิจารณาเห็นชอบ

๔. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๐ คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามเฉพาะในตอนต้นที่ ๒ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปใช้หาสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ ๐.๘๑

๕. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๔ วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๓.๔.๑ นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

๓.๔.๒ ทำการแจกแบบสอบถามจำนวน ๑ ชุด โดยทำการชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามให้ผู้มารับบริการฟังและให้เวลาในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วรับกลับคืน

๓.๔.๓ เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้จากการตอบแล้วทั้งหมด เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำหลักสถิติมาประกอบการวิเคราะห์แบบสอบถาม ดังนี้

๓.๕.๑ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือหาความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

ค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (α)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right)$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

๓.๕.๓ การวัดระดับคุณภาพกับความคาดหวัง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่างความถี่กับคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนคน

๓.๕.๔ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (S.D.) คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	X ²	แทน	ผลรวมกำลังสอง ของคะแนนในกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนคน
	Σ	แทน	ผลรวม

๓.๕.๕ ค่าอำนาจจำแนก (r) คำนวณได้จากสูตร ดังนี้

$$r = \frac{R_u - R_l}{f} \quad \text{หรือ} \quad r = PU - PL$$

เมื่อ	r	แทน	อำนาจจำแนก
	R	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม (ซึ่งเท่ากับ $R_u - R_l$)
	f	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำซึ่งเท่ากัน
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำซึ่งมีจำนวนเท่ากัน
	R _u	แทน	จำนวนคนกลุ่มสูงที่ตอบแบบสอบถาม
	R _l	แทน	จำนวนคนกลุ่มต่ำที่ตอบแบบสอบถาม
	PU	แทน	สัดส่วนคนตอบแบบสอบถามในกลุ่มสูง (ซึ่งเท่ากับ R_u/f)
	PL	แทน	สัดส่วนคนตอบแบบสอบถามในกลุ่มสูง (ซึ่งเท่ากับ R_l/f)

๓.๕.๖ การแปลผลข้อมูล ข้อมูลที่วิเคราะห์จากแบบสอบถามที่เป็นมาตรฐานประมาณค่า โดยแปลผลจากค่าเฉลี่ย โดยกำหนดช่วงคะแนน (Class interval) ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	๔.๕๐ - ๕.๐๐	หมายถึง	มีส่วนร่วมมากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	๓.๕๐ - ๔.๔๕	หมายถึง	มีส่วนร่วมมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	๒.๕๐ - ๓.๔๕	หมายถึง	มีส่วนร่วมปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	๑.๕๐ - ๒.๔๕	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	๑.๐๐ - ๑.๔๕	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕),

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาเรื่องปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้ง ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการสื่อความหมาย ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้า และกำหนดใช้สัญลักษณ์ และความหมายในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๔.๒ ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามซึ่งตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แล้ว จำนวน ๑๐๐ ชุด นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ ๑ การวิเคราะห์ลักษณะทางประชากร

ตอนที่ ๒ การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้ง

ตอนที่ ๓ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ลักษณะทางประชากรของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร โดยใช้
ความถี่ และร้อยละ

ตารางที่ ๑ จำนวนร้อยละของลักษณะทางประชากรของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	
	ความถี่	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๔๘	๔๘
หญิง	๕๒	๕๒
รวม	๑๐๐	๑๐๐
๒. อายุ		
๒๐-๓๐ ปี	๒๕	๒๕
๓๑-๔๐ ปี	๒๘	๒๘
๔๑-๕๐ ปี	๓๐	๓๐
๕๑-๖๐ ปี	๒๗	๒๗
รวม	๑๐๐	๑๐๐
๓. วุฒิการศึกษา		
ประถมศึกษา	-	-
มัธยมศึกษา	๑๐	๑๐
อนุปริญญา	๑๖	๑๖
ปริญญาตรี	๕๘	๕๘
สูงกว่าปริญญาตรี	๑๖	๑๖
รวม	๑๐๐	๑๐๐

ตาราง ๑ (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	
	ความถี่	ร้อยละ
๔. ตำแหน่งงานในปัจจุบัน		
ระดับ ๑-๔	๒๖	๒๖
ระดับ ๕-๖	๓๐	๓๐
หัวหน้าฝ่าย	๑๘	๑๘
ผู้อำนวยการกอง	๑๑	๑๑
อื่นๆ	๑๕	๑๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐
๕. ระยะเวลาในการทำงาน		
๐-๕ ปี	๒๘	๒๘
๖-๑๐ ปี	๑๘	๑๘
๑๑-๑๕ ปี	๒๕	๒๕
มากกว่า ๑๕ ปีขึ้นไป	๒๙	๒๙
รวม	๑๐๐	๑๐๐
๖. รายได้เฉลี่ยเดือนละ		
น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๓๐	๓๐
๑๐,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๓๘	๓๘
๒๐,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ บาท	๒๑	๒๑
๓๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป	๑๐	๑๐
รวม	๑๐๐	๑๐๐

(N = ๑๐๐)

จากตารางที่ ๑ พบว่า ลักษณะทางประชากรของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด ยโสธรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ ๕๒) มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี (ร้อยละ ๓๐) วุฒิการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ ๕๘) ตำแหน่งงานในปัจจุบันระดับ ๕-๖ (ร้อยละ ๓๐) สังกัดหน่วยงานสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ร้อยละ ๒๑) ระยะเวลาในการทำงาน ๑๑-๑๕ ปี (ร้อยละ ๒๕) และรายได้เฉลี่ยเดือนละ ๑๐,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาท (ร้อยละ ๓๘)

ตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง

ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ยโสธร โดยใช้ความถี่ และร้อยละ

ตารางที่ ๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร ด้านการมีจิตสำนึกที่ดี

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนผู้มีสิทธิไม่ให้ขายสิทธิ ขายเสียงในการเลือกตั้ง	๓.๘๑	๐.๘๔	มาก
๒. แสดงความคิดเห็นสนับสนุนผู้สมัคร	๓.๗๗	๐.๘๓	มาก
๓. แสดงความคิดเห็นทักท้วงผู้สมัคร	๓.๕๖	๐.๖๒	มาก
๔. ชักชวนบุคคลในครอบครัวให้ไปลงคะแนนให้กับผู้สมัคร	๓.๘๓	๐.๗๘	มาก
๕. ชวนเพื่อนบ้านให้ไปลงคะแนนให้กับผู้สมัคร	๓.๗๓	๐.๖๑	มาก
๖. แจกใบปลิวเชิญชวนให้ลงคะแนนให้กับผู้สมัคร	๓.๗๑	๐.๖๘	มาก
๗. เป็นตัวแทนในการให้เงินหรือสิ่งของระหว่างผู้สมัครกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	๓.๕๘	๐.๖๔	มาก
๘. ชักชวนโน้มน้าวผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนเพื่อใช้สิทธิ์	๔.๒๕	๐.๖๒	มาก
๙. ปฏิบัติตามกฎหมายการเลือกตั้ง	๔.๐๖	๐.๖๓	มาก
๑๐. ช่วยเหลือ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัคร	๓.๕๖	๐.๖๘	มาก
๑๑. ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในการไปลงคะแนนให้กับผู้สมัคร	๓.๗๗	๐.๗๕	มาก
๑๒. สังเกตการณ์เลือกตั้งที่หน่วยเลือกตั้งในวันเลือกตั้งในฐานะประชาชน	๓.๘๓	๐.๘๖	มาก
รวม	๓.๕๐	๐.๗๕	มาก

(N = ๑๐๐)

จากตารางที่ ๒ พบว่า ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๐$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ คือ มีการชักชวนโน้มน้าวผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนเพื่อใช้สิทธิ์ ($\bar{X} = ๔.๒๕$) รองลงมา ได้แก่ ปฏิบัติตามกฎหมายการเลือกตั้ง ($\bar{X} = ๔.๐๖$) และแจกใบปลิวเชิญชวนให้ลงคะแนนให้กับผู้สมัคร ($\bar{X} = ๓.๗๑$)

ตารางที่ ๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านอุดมการณ์			
๑. เพื่อทำตามกฎหมาย	๓.๑๖	๐.๕๗	ปานกลาง
๒. เพื่อต้องการให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น	๓.๑๔	๑.๐๒	ปานกลาง
๓. เพื่อต่อต้านการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	๒.๕๕	๐.๕๕	ปานกลาง
๔. เพื่อป้องกันผลเสียหายของประเทศชาติที่จะเกิดตามมา	๓.๑๗	๑.๐๗	ปานกลาง
๕. เพื่อสนับสนุนคนดี มีความรู้ มีความสามารถ แต่ขาดเงิน ให้เข้าสู่ระบบการเมืองได้	๓.๔๓	๐.๕๗	ปานกลาง
๖. เพื่อต้องการต่อต้านผู้สมัครที่ใช้เงินซื้อเสียงเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว	๓.๐๒	๑.๐๑	ปานกลาง
๗. เพื่อต้องการพัฒนาชุมชนของตน	๓.๑๘	๐.๕๕	ปานกลาง
๘. เพื่อต้องการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในชุมชน	๓.๕๘	๐.๘๖	มาก
๙. เพื่อต้องการมีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อท้องถิ่นของตน	๓.๑๔	๑.๐๐	ปานกลาง
๑๐. เพื่อต้องการคนดี มีความรู้ความสามารถมาบริหารพัฒนา	๓.๕๓	๑.๓๗	มาก
รวม	๓.๑๖	๐.๕๗	ปานกลาง

(N = ๑๐๐)

จากตารางที่ ๓ พบว่า ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๖$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ คือ เพื่อต้องการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๕๘$) รองลงมา ได้แก่ เพื่อต้องการคนดี มีความรู้ความสามารถมาบริหารพัฒนา ($\bar{X} = ๓.๐๘$) และเพื่อต้องการต่อต้านผู้สมัครที่ใช้เงินซื้อเสียงเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว ($\bar{X} = ๓.๐๒$)

ตารางที่ ๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ระดมคนไปใช้สิทธิมากๆ	๓.๗๑	๐.๕๖	มาก
๒. การใช้สื่อต่างๆ	๓.๕๘	๐.๕๒	มาก
๓. การใช้มวลชน	๓.๘๒	๐.๘๕	มาก
๔. บังคับให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	๒.๕๕	๑.๑๘	ปานกลาง
๕. ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง	๓.๕๖	๐.๕๕	มาก
๖. ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง	๓.๘๑	๐.๘๕	มาก
๗. รณรงค์โดยใช้สถานศึกษาเพื่อเน้นรณรงค์ให้ผู้เลือกตั้ง ที่มีอายุ ๑๘-๑๙ ปี ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และเชิญชวนผู้ปกครองไปใช้สิทธิด้วย	๓.๘๔	๐.๘๑	มาก
๘. ประชุมชี้แจง ร่วมกันไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	๔.๑๓	๐.๕๖	มาก
๙. เผยแพร่ข่าวสารและให้ความรู้เรื่องโทษของการซื้อสิทธิขายเสียง	๒.๘๘	๑.๒๑	ปานกลาง
๑๐. ออกเงินช่วยเหลือการรณรงค์ป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง	๔.๐๖	๐.๕๘	มาก
๑๑. ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานอื่นของรัฐในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง	๓.๗๒	๐.๕๘	มาก
รวม	๓.๗๒	๐.๕๘	มาก

(N = ๑๐๐)

จากตารางที่ ๔ พบว่า ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๒$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ คือ ประชุมชี้แจง ร่วมกัน ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\bar{X} = ๔.๑๓$) รองลงมา ได้แก่ การใช้สื่อต่างๆ ($\bar{X} = ๓.๕๘$) และเผยแพร่ข่าวสารและให้ความรู้เรื่องโทษของการซื้อสิทธิขายเสียง ($\bar{X} = ๓.๐๒$)

ตอนที่ ๓ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์ความถี่ และร้อยละของปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ตารางที่ ๕ ความถี่และร้อยละของปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง

ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง	ความถี่	ร้อยละ
๑. ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่สามารถปฏิเสธการซื้อสิทธิของผู้ลงสมัครได้	๖๐	๒๓.๐
๒. ประชาชนยังไม่เข้าใจในกระบวนการประชาธิปไตย ไม่ทราบบทบาทของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย	๔๕	๑๗.๐
๓. มีการซื้อสิทธิขายเสียงกันอย่างเป็นระบบ	๔๐	๑๕.๐
๔. นักการเมืองมีกลุ่มอิทธิพลมาก	๓๔	๑๓.๐
๕. ไม่สามารถเอาผิดผู้ซื้อสิทธิซื้อเสียงได้	๓๑	๑๒.๐
๖. ไม่สามารถปฏิเสธผู้บังคับบัญชาได้	๒๘	๑๐.๐
๗. ประชาชนถูกผู้มีอิทธิพลทางการเงินบีบบังคับ	๒๗	๑๐.๐
รวม	๒๖๕	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๕ พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยศฐา เห็นว่าเป็นปัญหา ๓ อันดับแรกดังนี้ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่สามารถปฏิเสธการซื้อสิทธิของผู้ลงสมัครได้ ประชาชนยังไม่เข้าใจในกระบวนการประชาธิปไตย ไม่ทราบบทบาทของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย และ มีการซื้อสิทธิขายเสียงกันอย่างเป็นระบบ

ตารางที่ ๖ ความถี่และร้อยละของข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง

ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง	ความถี่	ร้อยละ
๑. ต้องกำหนดบทลงโทษอย่างจริงจัง กับพรรคการเมืองหรือผู้ลงสมัครที่ทำการซื้อสิทธิหรือทุจริตเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	๖๔	๒๔.๔
๒. กกต.ต้องทำงานตามกฎหมายและเอาผิดกับผู้ที่ทำผิดอย่างจริงจัง	๖๐	๒๓.๐
๓. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับบทบาทที่แท้จริงของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย	๕๘	๒๒.๑
๔. ประชาสัมพันธ์ข่าวการเลือกตั้งและโทษของการซื้อสิทธิขายเสียง	๔๕	๑๗.๒
๕. ผู้นำชุมชนต้องมีความเข้มแข็ง ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับผลเสียของการซื้อสิทธิขายเสียง	๓๕	๑๓.๓
รวม	๒๖๒	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๖ พบว่าข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร เห็นว่าเป็นข้อเสนอแนะ ๓ อันดับแรก ดังนี้ ต้องกำหนดบทลงโทษอย่างจริงจัง กับพรรคการเมืองหรือผู้ลงสมัครที่ทำการซื้อสิทธิหรือทุจริตเกี่ยวกับการเลือกตั้ง กกต. ต้องทำงานตามกฎหมายและเอาผิดกับผู้ที่ทำผิดอย่างจริงจัง และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับบทบาทที่แท้จริงของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้ คือ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ประการที่หนึ่ง เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน ๑๐๐ คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ลักษณะข้อมูลประชากร

ลักษณะของประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ ๕๒) มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี (ร้อยละ ๓๐) วุฒิก่อนการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ ๕๘) ตำแหน่งงานในปัจจุบันระดับ ๕-๖ (ร้อยละ ๓๐) สังกัดหน่วยงานสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ร้อยละ ๒๑) ระยะเวลาในการทำงาน ๑๑-๑๕ ปี (ร้อยละ ๒๘) และรายได้เฉลี่ยเดือนละ ๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท (ร้อยละ ๓๘)

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร

ด้านการมีจิตสำนึกที่ดี ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ คือ มีการชักชวนโน้มน้าวผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนเพื่อใช้สิทธิ์ ($\bar{X} = ๔.๒๘$) รองลงมา ได้แก่ ปฏิบัติตามกฎหมายการเลือกตั้ง ($\bar{X} = ๔.๐๖$) และแจกใบปลิวเชิญชวนให้ลงคะแนนให้กับผู้สมัคร ($\bar{X} = ๓.๗๑$)

ด้านอุดมการณ์ ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ คือ เพื่อต้องการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๕๘$) รองลงมา ได้แก่ เพื่อต้องการคนดี มีความรู้ความสามารถมาบริหารพัฒนา ($\bar{X} = ๓.๐๘$) และเพื่อต้องการต่อต้านผู้สมัครที่ใช้เงินซื้อเสียงเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว ($\bar{X} = ๓.๐๒$)

ด้านความโปร่งใส ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ คือ ประชุมชี้แจง ร่วมกันไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\bar{X} = ๔.๑๓$) รองลงมา ได้แก่ การใช้สื่อต่างๆ ($\bar{X} = ๓.๕๘$) และเผยแพร่ข่าวสารและให้ความรู้เรื่องโทษของการซื้อสิทธิขายเสียง ($\bar{X} = ๓.๐๒$)

ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร เห็นว่าเป็นปัญหา ๓ อันดับแรกดังนี้ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่สามารถปฏิเสธการซื้อสิทธิของผู้ลงสมัครได้ ประชาชนยังไม่เข้าใจในกระบวนการประชาธิปไตย ไม่ทราบบทบาทของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และรัฐบาลในระบบประชาธิปไตย และ มีการซื้อสิทธิขายเสียงกันอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร เห็นว่าเป็นข้อเสนอแนะ ๓ อันดับแรก ดังนี้ ต้องกำหนดบทลงโทษอย่างจริงจัง กับพรรคการเมืองหรือผู้ลงสมัครที่ทำการซื้อสิทธิหรือทุจริตเกี่ยวกับการเลือกตั้ง กต. ต้องทำงานตามกฎหมายและเอาผิดกับผู้ที่ทำให้ผิดอย่างจริงจัง และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับบทบาทที่แท้จริงของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และรัฐบาลในระบบประชาธิปไตย

๕.๒ การอภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งอภิปรายผล ได้ดังนี้

ด้านการมีจิตสำนึกที่ดี ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ คือ มีการชักชวนโน้มน้าวผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไปลงคะแนนเพื่อใช้สิทธิ รองลงมา ได้แก่ ปฏิบัติตามกฎหมายการเลือกตั้ง และแจกใบปลิวเชิญชวนให้ลงคะแนนให้กับผู้สมัคร ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของสุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ได้รายงานการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย พ.ศ. ๒๕๒๖” ผลการรายงานปรากฏว่า ผู้ที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในเขตชนบทยอมรับว่าตนไปลงคะแนนเสียง เพราะผู้สมัคร หรือพรรคพวก หรือทางราชการมาขอรื่องมากกว่าในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้มีการศึกษาต่ำไปเลือกตั้ง เพราะได้รับการชักชวนด้วยอัตราสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรม และกรรมกรตัดสินใจลงคะแนนเสียงโดยคำนึงถึงผู้สมัครเป็นสำคัญ ส่วนบรรดานักธุรกิจ ข้าราชการ และผู้ประกอบการอาชีพเป็นครู

อาจารย์กลับเลือก โดยคำนึงถึงพรรคมากกว่าตัวบุคคล และสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย ได้รายงานการวิจัยเรื่อง “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๕” ผลการรายงานปรากฏว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีวิธีการหาเสียงหลายประการ โดยเฉพาะการจัดตั้งหัวคะแนนเป็นวิธีการหาเสียงที่สำคัญยิ่งวิธีการหนึ่ง ซึ่งผู้สมัครจะพิจารณาค้นหาบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนในท้องถิ่นนั้น แล้วชักชวนให้มาเป็นพวกตน และมอบหมายให้เป็นผู้ที่รวบรวมคะแนนเรียกว่า “หัวคะแนน” ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวคะแนนจะพยายามแนะนำให้ผู้คนที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน ไปลงคะแนนให้แก่ผู้ที่ตนสนับสนุน ปกติผู้ที่เป็นหัวคะแนนมักจะ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นนั้นๆ ในการหาเสียงจะพบว่าหัวคะแนนมักจะปะทะกันมากกว่าผู้สมัครจะปะทะกันเอง จากการสัมภาษณ์ประชาชนมีผู้ทราบว่ามีการจัดตั้งหัวคะแนนเพื่อการหาเสียงร้อยละ ๓๗.๗

ด้านอุดมการณ์ ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ คือ เพื่อต้องการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในชุมชน รองลงมา ได้แก่ เพื่อต้องการคนดี มีความรู้ความสามารถมาบริหารพัฒนา และเพื่อต้องการต่อต้านผู้สมัครที่ใช้จ่ายซื้อเสียงเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

ด้านความโปร่งใส ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ คือ ประชุมชี้แจง ร่วมกันไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รองลงมา ได้แก่ การใช้สื่อต่างๆ และเผยแพร่ข่าวสารและให้ความรู้เรื่องโทษของการซื้อสิทธิขายเสียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ พงษ์ไพบูลย์ ได้ทำการศึกษา การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตเลือกตั้งแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการหาเสียงในเขตเลือกตั้งที่ศึกษาส่วนใหญ่ยึดถือตัวบุคคลมากกว่าความผูกพันทางองค์การ ซึ่งพิจารณาได้จากการจัดองค์การหาเสียงความสัมพันธ์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดตั้งหัวคะแนน และยุทธวิธีการหาเสียง ตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นกรณีการหาเสียงของพรรคการเมืองเกิดใหม่ซึ่งไม่มีการจัดตั้งหัวคะแนนของผู้สมัครมาก่อน และปัจจัยหลักที่สามารถแปรเสียงให้เป็นคะแนนได้เป็นปัจจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ได้แก่ ญาติพี่น้อง หัวคะแนน และเงิน ตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นประวัติดูหมิ่นและผลงานของผู้สมัคร ไม่อาจยืนยันได้ว่าเป็นปัจจัยที่สามารถแปรให้เป็นคะแนนแก่ผู้สมัครได้เพียงใด รวมทั้งปัจจัยด้านเงินและหัวคะแนนก็มีข้อจำกัดในการแปรเสียงให้เป็นคะแนน

ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมป้องกันการซื้อสิทธิ์ขายเสียงของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร เห็นว่าเป็นปัญหา ๓ อันดับแรกดังนี้ ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ไม่สามารถปฏิเสธการซื้อสิทธิ์ของผู้ลงสมัครได้ ประชาชนยังไม่เข้าใจในกระบวนการประชาธิปไตย ไม่ทราบบทบาทของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย และมีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงกันอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมป้องกันการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการป้องกันการซื้อสิทธิ์ขายเสียงของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร เห็นว่าเป็นข้อเสนอแนะ ๓ อันดับแรก ดังนี้ ต้องกำหนดบทลงโทษอย่างจริงจัง กับพรรคการเมืองหรือผู้ลงสมัครที่ทำการซื้อสิทธิ์หรือทุจริตเกี่ยวกับการเลือกตั้ง กกต. ต้องทำงานตามกฎหมายและเอาผิดกับผู้ที่ทำผิดอย่างจริงจัง และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับบทบาทที่แท้จริงของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิ์ - ขายเสียง ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งควรสนับสนุน ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายการเลือกตั้ง
๒. ควรสนับสนุนและกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย
๓. พัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพและเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

๑. ศึกษาปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการสังกัดหน่วยงานอื่นมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้ง
๒. ศึกษาแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของข้าราชการทั่วไป และของประชาชน

บรรณานุกรม

๑. หนังสือทั่วไป

- กรมพล ท่องธรรมชาติ. การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕.
- การปกครอง, กรม, มหาดไทย, กระทรวง. รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๒๖.
- ชิน วิไลไพร. ระบบรัฐสภาไทย. ภาพสีนู้ : ประสานการพิมพ์, ๒๕๔๘.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นกรมการปกครอง, ๒๕๓๕.
- เชาวนะ ไตรมาศ. ข้อมูลพื้นฐาน ๖๖ ปี ประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันนโยบายการศึกษา, ๒๕๔๑.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. การพัฒนากับการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๔๗.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. การเมืองการบริหาร : ภาระของชาติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๔๗.
- วิสุทธิ โปธิแทน. ประชาธิปไตย : แนวคิด และตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ. พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์, ๒๕๔๑.
- สุขุม นวลสกุล. การเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๗.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. คู่มือการบริหารงานและการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง เมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๖.
- สุขุม นวลสกุล. การเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๕.
- อมร รัชชานันท์. การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : เจริญผล, ๒๕๔๑.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (๒๕๔-๒๕๕๒). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๑.

๒. วิทยานิพนธ์

- ชาญศักดิ์ ถวิล. “การซื้อ-ขายคะแนนเสียงเลือกตั้งศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไปในเขตตำบล แสงบาดาล อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์”. **ปริญญาานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๔.
- สมศักดิ์ พงษ์ไพบูลย์. “การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรเขตเลือกตั้งแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. **ปริญญาานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๓.
- สราลี ศิริมาตี. “บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมขององค์การเอกชนในกระบวนการเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ๔ มีนาคม ๒๕๔๓”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.
- สัมฤทธิ์ ราชสมณะ. “กระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

๓. รายงานการวิจัย

- การปกครอง, กรม, มหาไไทย, กระทรวง. “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.๒๕๒๕”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๓๐.
- การปกครอง, กรม, มหาไไทย, กระทรวง. “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๘”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๓๕.
- สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. “พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย พ.ศ. ๒๕๒๖”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗.
- อุดม พิริยสิงห์. “การซื้อสิทธิ-ขายเสียง และการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียง”. **รายงานการวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๓๘.

๔. บทความจากหนังสือรวมบทความ

- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. “การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท”. ใน **การบริหารงานพัฒนาชนบท**, รวบรวมและจัดพิมพ์โดย บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, ๒๕๔๗ : ๒๗๒-๒๗๓.

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. “นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย”. ใน **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**, รวบรวมและจัดพิมพ์โดย บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๗ : ๖-๗.

อศิน รพีพัฒน์. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย”. ใน **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**, รวบรวมและจัดพิมพ์โดย บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๗ : ๑๐๔.

๕. วารสาร

ประธาน คงฤทธิศึกษากร. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท”, **วารสารพัฒน บริหารศาสตร์**.

ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑๘ เมษายน-มิถุนายน ๒๕๔๖ : ๑๐-๑๑.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. “กรอบการมองพฤติกรรมการเมือง”, **วารสารสังคมศาสตร์**. ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มีนาคม ๒๕๒๓ : ๗๗-๗๙.

พิชญ กลากานา. “พฤติกรรมการณ์รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง”, **รัฐสภาสาร**. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ : ๑๐๔.

๖. บทความในหนังสือพิมพ์

สุขุม นวลสกุล. “ความสำคัญของนโยบายพรรคการเมือง”, **แนวหน้ารายวัน**. (๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๙) : ๓.

๗. บทความจากอินเทอร์เน็ต (Internet)

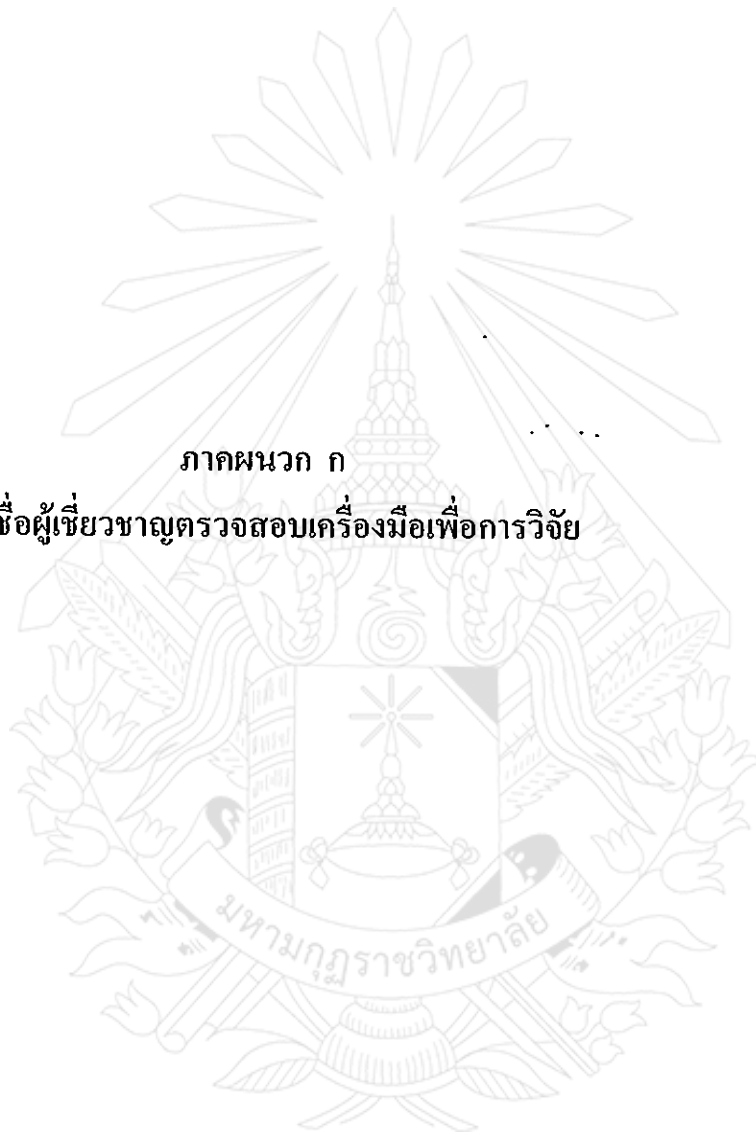
วิกิพีเดีย, “สารานุกรมเสรี”, **ประชาธิปไตย**, ๑๙:๔๖, ๕ สิงหาคม ๒๐๐๖[URL]:http://www.kpi.ac.th/viewbook.asp?page=5&id_ebook=13&id_ebookm.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

๑. ผศ. ดร. เจริญชัย ชนไพโรจน์

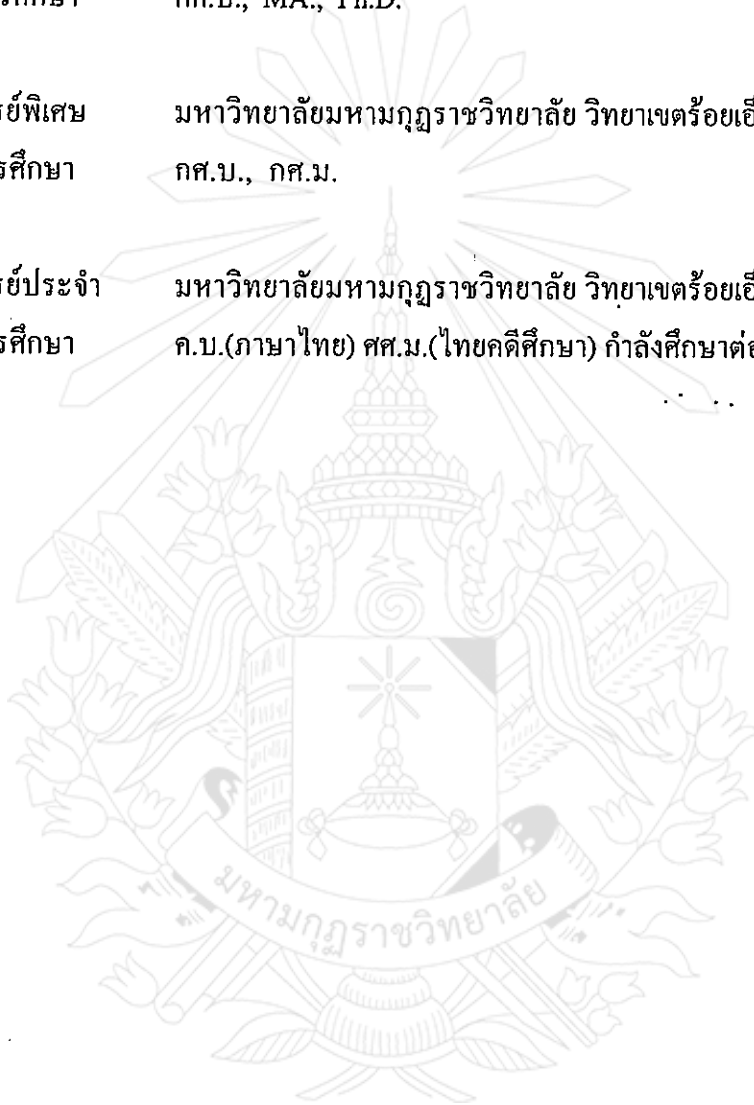
- อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
- วุฒิการศึกษา กศ.บ., MA., Ph.D.

๒. ผศ. บุญเลิศ สดสุชาติ

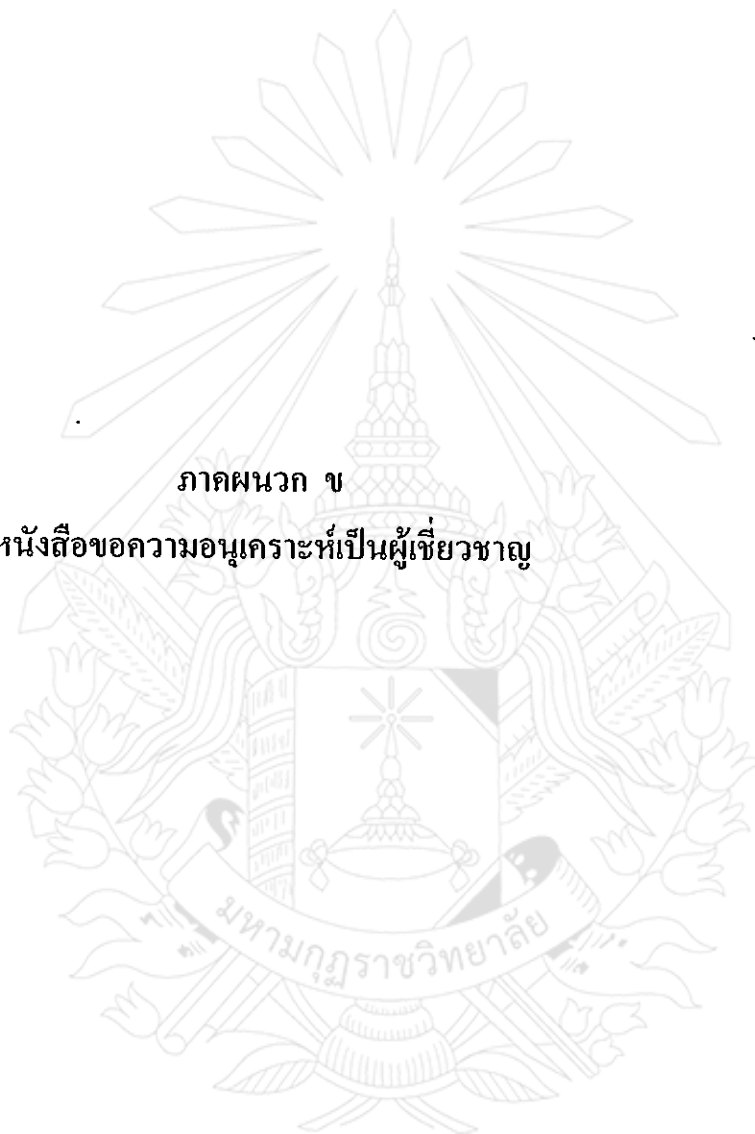
- อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
- วุฒิการศึกษา กศ.บ., กศ.ม.

๓. ผศ. สุรพันธ์ สุวรรณศรี

- อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
- วุฒิการศึกษา ค.บ.(ภาษาไทย) ศศ.ม.(ไทยคดีศึกษา) กำลังศึกษาต่อ

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ

ज्ञानेन

ที่ ศร 6015/ว ๒84

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

๒4 กุมภาพันธ์ 2549

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ศษ. ดร. เจริญชัย ช่างเหล็กใจใส

ด้วย นางสาวศรีศันต์ คอนเกิด นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการค้าซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต(ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. 0-4351-8364, 0-4351-6076

โทรสาร. 0-4351-4618

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

8 พ.ค. ๒๕

จำแนก

ที่ ศธ 6015/ว ๐๘๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี้ยวเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

๒๔ กุมภาพันธ์ 2549

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ศส. มกุฏราชวิทยาลัย

ด้วย นางสาวศรีรัตน์ คอนเกิด นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการค้าซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต(ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. 0-4351-8364, 0-4351-6076

โทรสาร. 0-4351-4618

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

๘ ม.ค. ๕๙

เจ้าเน่า

ที่ ศธ 6015/ว ๐8๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

๕๔ กุมภาพันธ์ 2549

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร พล. สุรพันธ์ สุวรรณศรี

ด้วย นางสุรางค์รัตน์ คอนเกิด นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์ ภาควิชา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การ
บริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการค้าอิทธิพลขายเสียงในการเลือกตั้ง” เพื่อเสนอต่อบัณฑิต
วิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต(ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้
มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมมาเพื่อ โปรดทราบและพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. 0-4351-8364, 0-4351-6076

โทรสาร. 0-4351-4618

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

8 ม.ค. ๕๙

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินา

ร.ศ. 6015/ว 0๑๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลีย่งเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

๕๔ กุมภาพันธ์ 2549

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

จริยพร นายภกษงศ์การนบริหารส่วนจังหวัดปโลศ

ด้วย นางสุรางค์รัตน์ คอนเกิด นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาความหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต(สน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์ให้ นักศึกษา ดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานของท่าน ส่วน วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับ ท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมมาเพื่อ โปรดทราบ และวิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์ จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้.

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

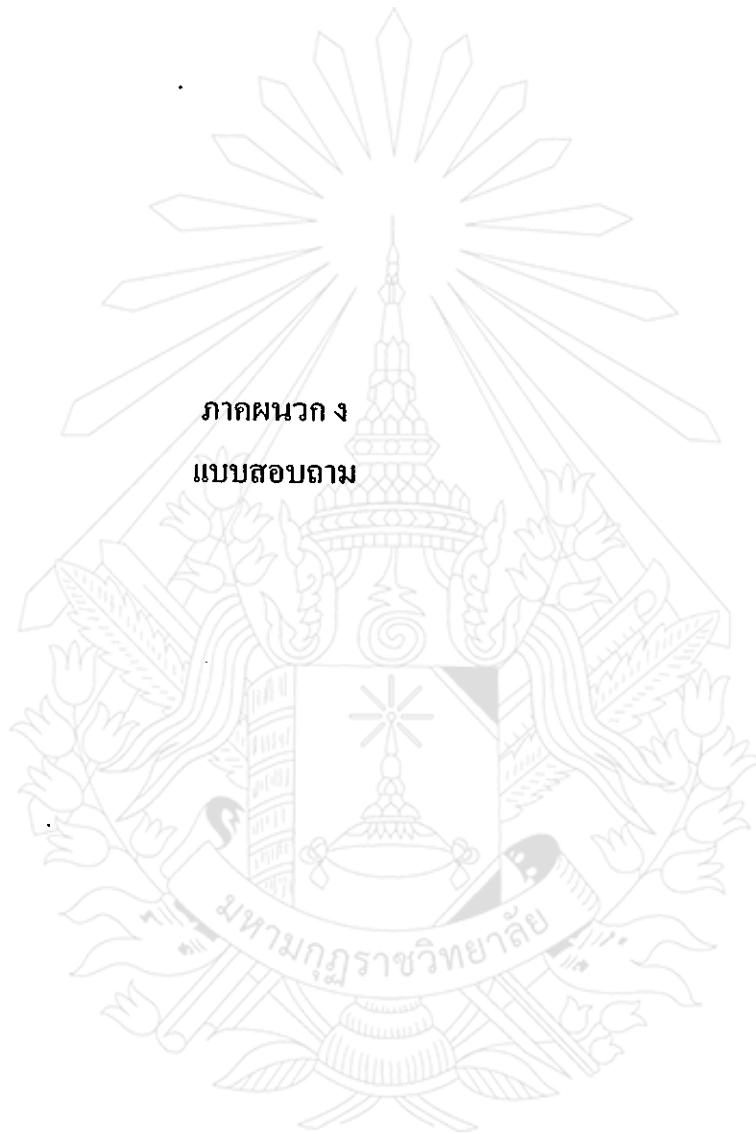
ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. 0-4351-8364,0-4351-6076

โทรสาร. 0-4351-4618

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

8 ก.ค. ๔๙

ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม

แบบสอบถามสำหรับงานวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร

ตอนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง

ตอนที่ ๔ ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง

ตอนที่ ๕ ข้อมูลแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา - อุปสรรคในการมีส่วนร่วมรณรงค์ป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง

๒. ขอความกรุณาให้ตอบทุกข้อตามความเป็นจริง โดยใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่กำหนด

๓. แบบสอบถามนี้ไม่มีคำตอบถูกหรือผิด ท่านสามารถตอบได้อย่างอิสระตามความคิดเห็นของท่านที่เป็นจริง

๔. ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามฉบับนี้ไว้เป็นความลับ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผลรวมสำหรับการวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือ

นางสุรางค์รัตน์ ดอนเกิด

ตอนที่ ๑

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

๑. เพศ

 ชาย หญิง

๒. อายุ

 ๒๐ - ๓๐ ปี ๓๑ - ๔๐ ปี ๔๑ - ๕๐ ปี ๕๑ - ๖๐ ปี ๖๐ ปีขึ้นไป

๓. วุฒิการศึกษา

 ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญา ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

๔. ตำแหน่งงานในปัจจุบัน

 ระดับ ๑ - ๔ ระดับ ๕, ๖ หัวหน้าฝ่าย ผู้อำนวยการกอง อื่น ๆ

๕. ระยะเวลาในการทำงาน

 ๐ - ๕ ปี ๖ - ๑๐ ปี ๑๑ - ๑๕ ปี มากกว่า ๑๕ ปี ขึ้นไป

๖. รายได้เฉลี่ยเดือนละ

 น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ๑๐,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาท ๒๐,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ บาท ๓๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป

ตอนที่ ๒

ปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร
มีส่วนร่วมในการป้องกันการซื้อสิทธิ - ขายเสียง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	๕	๔	๓	๒	๑
ด้านการมีจิตสำนึกที่ดี					
๑. ประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้มีสิทธิไม่ให้ขายสิทธิ ขายเสียงในการเลือกตั้ง					
๒. แสดงความคิดเห็นสนับสนุนผู้สมัคร					
๓. แสดงความคิดเห็นหักท้วงผู้สมัคร					
๔. ชักชวนบุคคลในครอบครัวให้ไปลงคะแนนให้กับ ผู้สมัคร					
๕. ชวนเพื่อนบ้านให้ไปลงคะแนนให้กับผู้สมัคร					
๖. แจกใบปลิวเชิญชวนให้ลงคะแนนให้กับผู้สมัคร					
๗. เป็นตัวแทนในการให้เงินหรือสิ่งของระหว่างผู้สมัคร กับผู้สิทธิเลือกตั้ง					
๘. ชักชวนโน้มน้าวผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนเพื่อ ใช้สิทธิ์					
๙. ปฏิบัติตามกฎหมายการเลือกตั้ง					
๑๐. ช่วยเหลือ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการหาเสียง เลือกตั้งให้แก่ผู้สมัคร					
๑๑. ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในการไปลงคะแนนให้กับผู้สมัคร					
๑๒. สังเกตการณ์เลือกตั้งที่หน่วยเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง ในฐานะประชาชน					

ข้อคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	๕	๔	๓	๒	๑
ด้านอุดมการณ์					
๑. เพื่อทำตามกฎหมาย					
๒. เพื่อต้องการให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น					
๓. เพื่อต่อต้านการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง					
๔. เพื่อป้องกันผลเสียหายของประเทศชาติที่จะเกิดตามมา					
๕. เพื่อสนับสนุนคนดี มีความรู้ มีความสามารถ แต่ขาดเงิน ให้เข้าสู่ระบบการเมืองได้					
๖. เพื่อต้องการต่อต้านผู้สมัครที่ใช้เงินซื้อเสียงเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว					
๗. เพื่อต้องการพัฒนาชุมชนของตน					
๘. เพื่อต้องการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในชุมชน					
๙. เพื่อต้องการมีโอกาสดูแลความรับผิดชอบต่อท้องถิ่นของตน					
๑๐. เพื่อต้องการคนดี มีความรู้ความสามารถมาบริหารพัฒนา					

ข้อคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	๕	๔	๓	๒	๑
ด้านความโปร่งใส					
๑. ระดมคนไปใช้สิทธิมากๆ					
๒. การใช้สื่อต่างๆ					
๓. การใช้มวลชน					
๔. บังคับให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง					
๕. ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง					
๖. ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง					
๗. รณรงค์โดยใช้สถานศึกษาเพื่อนำรณรงค์ให้ผู้เลือกตั้ง ที่มีอายุ ๑๘-๑๙ ปี ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และเชิญชวนผู้ปกครองไปใช้สิทธิด้วย					
๘. ประชุมชี้แจง ร่วมกันไปใช้สิทธิเลือกตั้ง					
๙. เผยแพร่ข่าวสารและให้ความรู้เรื่องโทษของการซื้อสิทธิขายเสียง					
๑๐. ออกเงินช่วยเหลือการรณรงค์ป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง					
๑๑. ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานอื่นของรัฐในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง					

ตอนที่ ๓

ข้อเสนอแนะ/ปัญหาอุปสรรค

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามตอนที่ ๕ เพื่อทราบข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมการป้องกันการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้ง

๒. โพรกระบวนปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมป้องกันการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้ง

ปัญหา – อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

นางสุรางค์รัตน์ ดอนเกิด

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสุรางค์รัตน์ คอนเกิด
วัน เดือน ปีเกิด	วันอังคารที่ ๕ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๑
ที่อยู่	๖๗ ถนนดำรงวิมลคุณ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ยโสธร ๓๕๐๐๐
วุฒิการศึกษา	
พ.ศ. ๒๕๒๓	ประถมศึกษา จากโรงเรียนบ้านดง ต.บ้านแก้ง อ.คอนตาล จ.มุกดาหาร
พ.ศ. ๒๕๒๕	มัธยมศึกษา จากโรงเรียนมุกดาหาร อ.เมือง จ.มุกดาหาร
พ.ศ. ๒๕๓๑	ประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) สาขาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิค ยโสธร อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร
พ.ศ. ๒๕๔๒	ปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต เอกการจัดการทั่วไป (บริหารทรัพยากรมนุษย์) สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. ๒๕๓๘	ข้าราชการ อบจ. ตำแหน่งเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ ๑ ส่วนอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ
พ.ศ. ๒๕๔๑	ตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ๓ ส่วนการคลัง องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ
พ.ศ. ๒๕๔๕	ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการ ๔ กองกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร
พ.ศ. ๒๕๔๗	ตำแหน่งเจ้าพนักงานพัสดุ ๔ กองกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร
พ.ศ. ๒๕๔๘	ตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๕ สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ยโสธร